

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

12 вересня 2016 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 69/зп-16

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у складі кваліфікаційної палати:

головуючого - Бутенка В.І.,

членів Комісії: Василенка А.В., Мішина М.І., Тітова Ю.Г., Шиловой Т.С., Щотки С.О.

розглянувши питання про затвердження програм іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих судів,

встановила:

Відповідно до пункту 6 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» Вища кваліфікаційна комісія суддів України (далі - Комісія) забезпечує проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів, які за результатами первинного кваліфікаційного оцінювання не підтвердили можливість здійснення правосуддя у відповідному суді та пройшли перепідготовку у Національній школі суддів України.

За результатами проведення первинного кваліфікаційного оцінювання суддів, які подали до Комісії заяви про обрання суддею безстроково, 12 суддів місцевих судів не підтвердили можливості здійснювати правосуддя у відповідних судах, з яких 5 - судді місцевих загальних судів, які спеціалізуються на розгляді всіх категорій справ (загальна спеціалізація); цивільних та адміністративних справ (у порядку КАСУ); 3 - судді окружних адміністративних судів, спеціалізацію в яких з розгляду конкретних категорій справ не запроваджено; 4 - судді місцевих господарських судів, які спеціалізуються у справах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності та інших спорів; у справах про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом; у справах про банківську діяльність, обіг цінних паперів.

Згідно з пунктом 5.10 Порядку та методології кваліфікаційного оцінювання судді (далі - Порядок) рішення про непідтвердження можливості здійснення суддею правосуддя за результатами первинного кваліфікаційного оцінювання визначає термін відсторонення судді від здійснення правосуддя, тривалість перепідготовки судді в Національній школі суддів України з урахуванням спеціалізації та інстанційності суду, у якому суддя займає штатну посаду, вимоги до звіту Національної школи суддів України за результатами перепідготовки, терміни проведення повторного кваліфікаційного оцінювання.

Пунктом 5.15 Порядку передбачено, що повторне кваліфікаційне оцінювання проводиться за передбаченою цим Порядком процедурою для підтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді, за правилами, встановленими розділом 3 цього Порядку.

Відповідно до підпункту 3.15.1 Порядку іспит проводиться шляхом складення суддею анонімного письмового тестування та виконання письмового практичного завдання.

Підготовка та розробка тестових запитань і модельних судових справ для проведення іспиту здійснюється Національною школою суддів України з урахуванням критеріїв кваліфікаційного оцінювання, принципів інстанційності та спеціалізації, програм іспиту та відповідно до вимог, встановлених розділом III Положення про порядок складення іспиту та методика його оцінювання під час кваліфікаційного оцінювання судді.

Пунктом 2.11 Порядку передбачено, що Програма іспиту під час кваліфікаційного оцінювання судді (далі — Програма іспиту) визначає зміст, кількісні та якісні характеристики тестування та виконання практичного завдання, розробляється з урахуванням рівня та спеціалізації суду і суддів Національною школою суддів України та затверджується Комісією.

Згідно з пунктом 2.13 Порядку Програма іспиту, зокрема, визначає:

- предмети тестових запитань для виявлення рівня знань у галузі права;
- характеристики, вид та кількість модельних судових справ, які вирішуються під час виконання практичного завдання для виявлення здатності проводити судові засідання;
- відсотковий показник розподілу тестових завдань та практичних завдань у відповідному іспиті.

До Комісії 29.07.2016 з Національної школи суддів України надійшли Програма іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих загальних судів, Програма іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих господарських судів, Програма іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів окружних адміністративних судів.

У зв'язку із наведеним та з метою забезпечення проведення іспиту під час повторного кваліфікаційного оцінювання, обговоривши та доопрацювавши запропоновані Національною школою суддів України програми для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих судів, Комісія дійшла висновку про необхідність їх затвердження.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 83-86, 101, 102 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Комісія

вирішила:

затвердити Програму іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих загальних судів (додаток 1), Програму іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих господарських судів (додаток 2), Програму іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів окружних адміністративних судів (додаток 3).

Доручити Національній школі суддів України доопрацювати відповідно до вимог Комісії бази тестових та практичних завдань для забезпечення проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів та надати Комісії до 15 жовтня 2016 року.

Головуючий

В.І. Бутенко

Члени Комісії:

А.В. Василенко

М.І. Мішин

Ю.Г. Тітов

Т.С. Шилова

С.О. Щотка

ПРОГРАМА
іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів
місцевих загальних судів

ЧАСТИНА 1. ПРЕДМЕТИ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

1.1. Конституційний лад України

Поняття конституційного ладу. Система основних засад конституційного ладу України. Верховенство права і розподіл влади як конституційні принципи. Державна влада і самоврядування народу. Суверенна держава. Правова держава. Демократична держава (пряма та представницька демократія). Соціальна держава. Конституційне закріплення основ громадянського суспільства в Україні. Захист конституційного ладу. Рада національної безпеки і оборони України. Конституційно-правова відповідальність.

1.2. Конституція України - Основний Закон держави

Поняття, функції та властивості Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Загальна характеристика Конституції України та Конституції Автономної Республіки Крим. Правова охорона Конституції України.

1.3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Поняття, структура конституційно-правового статусу людини і громадянина. Система конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Особисті, політичні, соціальні, економічні і культурні права та свободи. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Механізм реалізації, гарантії та захист (охорона) прав і свобод людини і громадянина в Україні. Обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

1.4. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Поняття та суть безпосередньої демократії, її форми. Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

1.5. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України. Консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України.

Поняття та функції виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

1.6. Конституційні засади правосуддя в Україні.

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судів загальної юрисдикції в Україні. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду професійного судді. Присяга судді. Основні засади судочинства.

Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

1.7. Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України - єдиний орган конституційної юрисдикції. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Акти Конституційного Суду України та загальна обов'язковість їх виконання на території України.

1.8. Місцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада - первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

3.1. Адміністративна відповідальність

Адміністративне правопорушення (проступок): відмінність від інших видів правопорушень. Ознаки адміністративного правопорушення. Види адміністративних правопорушень. Система адміністративних правопорушень, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. Суб'єкти адміністративних правопорушень. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Поняття, особливості та види адміністративного примусу. Заходи адміністративного примусу. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Відповідальність посадових осіб. Відповідальність іноземців і осіб без громадянства. Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. Обставини, що пом'якшують, обтяжують та виключають адміністративну відповідальність. Можливість звільнення від адміністративної відповідальності.

Адміністративне стягнення. Система адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх. Основні і додаткові адміністративні стягнення. Попередження. Штраф. Штрафні бали. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Конфіскація предмета, який став

знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення. Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання), позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Громадські роботи. Виправні роботи. Адміністративний арешт. Арешт з утриманням на гауптвахті. Загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення. Строки накладення адміністративного стягнення. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду.

Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається.

Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Прояв неповаги до суду. Злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора. Перешкодження явці до суду народного засідателя, присяжного. Невжиття заходів щодо окремої ухвали суду. Неприбуття на виклик суду.

Порядок пропуску до приміщення суду та наслідки його порушення.

3.2. Розгляд судом справ про адміністративні правопорушення

Підвідомчість судам справ про адміністративні правопорушення. Особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення. Підготовка до розгляду справи про адміністративне правопорушення. Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Поняття, зміст та види постанов по справах про адміністративні правопорушення. Порядок оголошення і вручення копії постанови по справі про адміністративне правопорушення. Набрання постановою судді у справі про адміністративне правопорушення законної сили та перегляд постанови.

IV. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

4.1. Закон про кримінальну відповідальність

Джерела кримінального права. Поняття закону про кримінальну відповідальність. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі. Поняття кримінальної відповідальності. Підстави кримінальної відповідальності. Поняття кримінально-правових відносин. Теоретичне та нормативне визначення підстав кримінальної відповідальності. Визначення форм кримінальної відповідальності.

4.2. Злочин та його види. Склад злочину та кваліфікація злочинів.

Поняття злочину та його ознаки. Конституційні підстави кримінально-правового визначення поняття злочину. Юридична природа положення ч.2 ст.11 КК України щодо малозначності діяння, його значення для правозастосовної практики. Злочини та інші правопорушення: співвідношення, спільні ознаки, відмінності. Класифікація злочинів в кримінальному праві. Визнання незакінченого діяння злочином.

Поняття складу злочину. Юридичний та фактичний склад злочину. Особливості юридичного складу злочину як специфічної юридичної конструкції в кримінальному праві. Співвідношення поняття злочину і юридичного складу злочину. Основні види юридичних складів злочинів та їх кримінально-правова характеристика. Загальна структура юридичного складу злочину, її складові частини. Визначення ролі складу злочину при застосуванні кримінально-правових норм у постановках Пленуму Верховного Суду.

Об'єкт злочину і предмет (об'єкт) кримінально-правової охорони.

Об'єктивна сторона злочину.

Суб'єкт злочину.

Суб'єктивна сторона злочину.

Поняття кваліфікації злочинів. Загальний механізм кваліфікації злочинів. Формула кваліфікації злочину (злочинів) та юридичне формулювання обвинувачення як основні форми закріплення кваліфікації злочинів у процесуальних документах. Правила кримінально-правової кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм: загальної і спеціальної норм; цілого і частини; конкуренції двох спеціальних норм. Неправильна кримінально-правова кваліфікація. Проблема причинного зв'язку при кваліфікації злочину.

4.3. Стадії злочину

Поняття і види стадій вчинення злочину. Закінчений злочин. Готування до злочину, його ознаки. Відмінність готування до злочину від виявлення наміру вчинити злочин. Поняття замаху на злочин, його ознаки, види та відмежування від інших стадій злочину. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. Добровільна відмова при незакінченому злочині.

4.4. Співучасть у злочині

Кримінально-правове визначення поняття співучасті. Види співучасників. Форми співучасті. Кримінальна відповідальність співучасників. Особливості кваліфікації діянь співучасників, вчинених у межах окремих форм співучасті у злочині. Межі та особливості кримінальної відповідальності співучасників при вчиненні злочину у співучасті із спеціальним суб'єктом злочину, при вчиненні незакінченого злочину, при так званому ексцесі виконавця (співвиконавця). Особливості кримінальної відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації. Добровільна відмова співучасників. Причетність до злочину. Посереднє вчинення (виконання) злочину. Групове вчинення злочину за відсутності ознак співучасті у злочині. Особливості кримінальної відповідальності суб'єкта злочину за таке групове його вчинення.

4.5. Повторність, сукупність та рецидив злочинів

Поняття та юридична характеристика множинності злочинів. Відмежування множинності злочинів від одиничних злочинів, що складаються з декількох діянь, від складних (складених) злочинів, від триваючих та продовжуваних злочинів. Форми множинності злочинів. Підстави (критерії) виділення окремих форм множинності злочинів. Повторність злочинів, її ознаки та види. Сукупність злочинів, її ознаки та види. Поняття, ознаки і види рецидиву злочинів. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочинів. Поєднання в поведінці особи кількох форм множинності злочинів. Кримінально-правове значення такого поєднання.

4.6. Обставини, що виключають злочинність діяння

Поняття, юридична природа і види обставин, що виключають злочинність діяння. Правові та юридичні проблеми визначення інституту обставин, що виключають злочинність діяння та підстав і порядку звільнення від кримінальної відповідальності. Необхідна оборона. Перевищення меж необхідної оборони (ексцес оборони). Уявна оборона. Затримання особи, що вчинила злочин. Відповідальність за перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Крайня необхідність. Проблеми відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності. Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження. Поняття законного та явно злочинного наказу або розпорядження. Правові наслідки відмови від виконання явно злочинного наказу або розпорядження. Особливості кримінальної відповідальності особи, яка віддала явно злочинний наказ або розпорядження, та особи, яка виконала такий наказ або розпорядження. Діяння, пов'язане з ризиком (виправданий ризик). Поняття і ознаки виправданого та невиправданого ризику за КК України. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

4.7. Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття, правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки (ст. 47 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК України). Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49 КК України).

Особливості звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх.

4.8. Види покарань. Призначення покарання.

Поняття покарання, його ознаки і мета. Покарання та кримінальна відповідальність - їх нормативне співставлення. Система видів покарань. Основні покарання. Додаткові покарання. Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Кримінально-правова характеристика окремих видів покарань.

Загальні засади призначення покарання. Обставини, які пом'якшують покарання. Обставини, які обтяжують покарання. Призначення покарання за незакінчений злочин і за злочин, вчинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання

за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

Особливості покарання неповнолітніх.

Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

4.9. Звільнення від покарання та його відбування

Поняття і юридична природа звільнення від покарання та його відбування. Основний кримінально-правовий зміст звільнення від покарання та його відбування, його відмінність від звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від покарання та його відбування. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Амністія і помилування. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою.

Особливості звільнення від відбування покарання неповнолітніх.

4.10. Судимість

Поняття судимості. Часові межі судимості. Обставини, які зумовлюють визнання особи такою, що не має судимості. Правові наслідки судимості. Погашення судимості. Загальні умови та строки погашення судимості. Особливості обчислення строків погашення судимості під час перебігу давності виконання вироку, у разі умовно-дострокового звільнення від покарання чи заміни його більш м'яким. Погашення судимості у осіб, щодо яких застосовано закон України про амністію або акт про помилування. Переривання строку погашення судимості.

Зняття судимості. Умови та підстави зняття судимості, що передбачені КК України.

4.11. Примусові заходи кримінально-правового характеру

Примусові заходи медичного характеру: поняття, мета, види. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Особливості застосування окремих видів примусових заходів медичного характеру, що передбачені КК України. Продовження, зміна, припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Особливості застосування примусового лікування.

Спеціальна конфіскація: поняття, юридична природа та випадки застосування.

4.12. Система Особливої частини Кримінального кодексу України

Поняття, правова та юридична характеристика розділів і норм Особливої частини Кримінального кодексу України.

Злочини проти основ національної безпеки України: характеристика, систематизація юридичних складів злочинів проти основ національної безпеки України. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: юридичні склади злочину, особливості кваліфікації за сукупністю з іншими злочинами.

Злочини проти життя та здоров'я особи: характеристика, систематизація юридичних складів злочинів проти життя та здоров'я особи за чинним кримінальним законодавством України. Злочини проти життя: особливості юридичних складів злочину. Відмежування умисного вбивства від вбивства через необережність. Злочини проти здоров'я особи: особливості юридичних складів. Поняття тяжкості тілесного ушкодження: медичний та юридичний аспекти.

Злочини проти волі, честі та гідності особи: загальна характеристика, особливості юридичних складів. Злочини проти волі особи: особливості об'єктивної та суб'єктивної сторін.

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Згвалтування: особливості юридичних складів, відмежування від суміжних злочинів.

Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Особливості механізму кримінально-правової охорони прав і свобод людини та громадянина. Злочини проти окремих політичних прав громадянина України: юридичні склади, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами. Злочини, що посягають на рівність конституційних прав громадян та їх рівність перед законом. Злочини, що посягають на недоторканність приватного життя громадян: особливості юридичних складів злочинів. Злочини, що посягають на нормальний розвиток неповнолітніх та матеріальне забезпечення осіб, що потребують соціального захисту, їх особисту безпеку. Злочини, що посягають на трудові права громадян. Злочини, що посягають на права

громадян, на захист своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Злочини, що посягають на право інтелектуальної власності. Злочини, що посягають на свободу світогляду і віросповідання, порядок відправлення релігійних культів та порядок поведження з культовими (релігійними) цінностями: особливості юридичних складів.

Злочини проти власності. Проблеми юридичних складів злочинів проти власності за чинним кримінальним законодавством України. Корисливі посягання на власність: особливості юридичного складу злочину. Некорисливі посягання на власність. Проблеми застосування кримінально-правових норм при посяганні на власність. Кваліфікація корисливих злочинів проти власності та їх відмежування від деяких злочинів у сфері господарської діяльності.

Злочини у сфері господарської діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок здійснення господарської діяльності та окремих її видів. Злочини, що посягають на встановлений порядок проведення процедури банкрутства. Злочини, що посягають на фінансову діяльність. Злочини, що посягають на встановлений порядок виготовлення і використання документів у господарській діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок формування та витрачання бюджетних коштів. Злочини, що посягають на встановлений порядок реалізації споживачам товарів і надання послуг: особливості предмета та об'єктивної сторони юридичного складу злочину. Злочини, що посягають на свободу господарської діяльності. Злочини, що посягають на встановлений порядок використання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, послуг та комерційної таємниці як об'єктів права інтелектуальної власності в сфері господарської діяльності. Злочини, що посягають на відносини у сфері приватизації державного чи комунального майна.

Злочини проти довкілля. Особливості безпосередніх об'єктів злочинів проти довкілля. Злочини проти екологічної безпеки: особливості юридичних складів. Злочини, що посягають на встановлений порядок використання землі, її надр. Злочини, що посягають на встановлений порядок використання водних ресурсів та атмосферного повітря. Злочини, що посягають на встановлений порядок використання об'єктів флори і фауни.

Злочини проти громадської безпеки: особливості юридичних складів злочинів; підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами. Порушення правил, що забезпечують громадську безпеку.

Злочини проти безпеки виробництва: особливості юридичних складів. Злочини у сфері безпеки праці: особливості юридичних складів.

Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини, що посягають на безпеку руху та експлуатацію залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного та магістрального трубопровідного транспорту: особливості юридичних складів злочинів.

Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини проти громадського порядку: юридичні склади злочинів, відмежування від суміжних злочинів, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами. Злочини проти моральності: юридичний склад, кваліфікація за сукупністю з іншими злочинами.

Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення. Злочини, що посягають на встановлений порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів: особливості їх юридичних складів. Злочини проти здоров'я населення: особливості їх юридичних складів.

Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Злочини, що порушують правила охорони та зберігання державної таємниці. Злочини, що порушують встановлений порядок перетинання державного кордону України та правила переміщення через її митний кордон окремих предметів. Злочини, пов'язані з ухиленням від військової служби.

Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів. Злочини, що посягають на загальні засади управлінської діяльності в державі: особливості їх юридичних складів. Злочини, що посягають на окремі блага та інтереси фізичних осіб як суб'єктів управлінської діяльності і журналістів:

особливості їх юридичних складів. Особливості юридичних складів злочинів, що посягають на встановлений порядок функціонування матеріальних носіїв управлінської діяльності.

Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Проблеми юридичного складу та кваліфікації. Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Особливості юридичних складів службових злочинів. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: особливості кваліфікації. Особливості юридичного складу злочинів, пов'язаних з пропозицією або наданням неправомірної вигоди службовій особі. Провокація підкупу: особливості кваліфікації злочину.

Злочини проти правосуддя. Злочини проти правосуддя, що вчинюються службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя. Злочини проти правосуддя, вчинювані особами, на яких покладені обов'язки зі сприяння у здійсненні правосуддя. Злочини проти правосуддя, що вчинюються засудженими або особами, які перебувають під вартою. Злочини проти правосуддя, вчинювані особами, які не мають безпосереднього відношення до здійснення правосуддя. Злочини, що посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, інші блага та інтереси захисників чи представників особи у зв'язку з їх діяльністю з надання правової допомоги.

Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). Злочини, що посягають на порядок відносин між підлеглими та начальником. Злочини, що посягають на порядок відносин між військовослужбовцями. Злочини, що посягають на встановлений порядок проходження військової служби. Злочини, що посягають на встановлений порядок користування військовим майном. Злочини, що посягають на встановлений порядок поведінки зі зброєю та порядок експлуатації військової техніки. Злочини, що посягають на встановлений порядок несення окремих видів військової служби. Злочини, що порушують правила охорони та зберігання військових відомостей. Злочини, вчинювані в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці. Військові службові злочини.

Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Пропаганда війни, планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни, порушення законів та звичаїв війни, застосування зброї масового знищення: особливості юридичних складів злочинів та їх кваліфікації. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Екоцид, геноцид. Злочини проти іноземних суб'єктів. Піратство. Найманство.

V. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

5.1. Поняття, завдання і засади кримінального провадження

Загальне поняття кримінального провадження. Система і стадії кримінального провадження, його завдання. Поняття і значення засад кримінального провадження. Засади кримінального провадження, закріплені в КПК України. Конституційні принципи кримінального провадження, їх значення та зміст, особливості застосування у судовій практиці.

5.2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження, їх права та обов'язки

Суд і підсудність. Склад суду. Суд присяжних.

Слідчий суддя та його правовий статус.

Сторона обвинувачення. Прокурор. Призначення та заміна прокурора. Орган досудового розслідування. Керівник органу досудового розслідування. Слідчий органу досудового розслідування. Оперативні підрозділи.

Сторона захисту. Підозрюваний, обвинувачений. Виправданий, засуджений. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого. Захисник.

Потерпілий і його представник.

Інші учасники кримінального провадження. Заявник. Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Свідок. Перекладач. Експерт. Спеціаліст. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник.

Відводи. Підстави, які виключають участь судді у кримінальному провадженні.

5.3. Докази і доказування в кримінальному провадженні

Поняття доказів.

Належність доказів.

Допустимість доказів.

Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини.

Недопустимість доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого.

Визнання доказів недопустимими.

Значення рішень інших судів у питаннях допустимості доказів.

Доказування. Обставини, що підлягають доказуванню. Обов'язок доказування. Збирання доказів. Оцінка доказів.

Оцінка доказової інформації, отриманої в результаті оперативно-розшукової діяльності з позиції їх належності та допустимості. Доступ підозрюваного, обвинуваченого до доказів обвинувачення, включення доказів, порядок представлення доказів, порядок доказування, клопотання щодо вилучення або включення доказів. Роль судді в забезпеченні доступу до доказів.

Показання в кримінальному провадженні та їх особливості.

Показання свідків, їх значення та оцінка.

Показання потерпілого, їх значення та оцінка.

Показання підозрюваного, обвинуваченого, значення та оцінка.

Показання з чужих слів.

Речові докази і документи. Оцінка речових доказів. Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про них.

Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Підстави для призначення експертизи у кримінальному провадженні.

Фіксування кримінального провадження та його форми. Протоколи слідчих дій як джерела доказів у кримінальному провадженні.

Повідомлення в кримінальному провадженні.

5.4. Заходи забезпечення кримінального провадження

Заходи забезпечення кримінального провадження: поняття, значення, ознаки, види, класифікація. Підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Запобіжні заходи, їх види та особливості застосування. Мета та підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжних заходів.

Клопотання слідчого, прокурора про застосування, зміну, скасування запобіжних заходів.

Затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення на підставі ухвали слідчого судді, суду. Затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення без ухвали слідчого судді, суду. Строки затримання особи.

Повідомлення інших осіб про затримання.

5.5. Процесуальні строки та витрати

Процесуальні строки, їх значення, види та порядок обчислення. Встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом. Обов'язковість додержання процесуальних строків. Порушення клопотань, порядок продовження і поновлення процесуальних строків.

Процесуальні витрати, структура, види та значення. Розподіл процесуальних витрат.

5.6. Загальні положення досудового розслідування

Початок досудового розслідування. Внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових рішень. Досудове розслідування злочинів і кримінальних проступків.

Підслідність. Строки досудового розслідування та процесуальний порядок їх продовження. Підстави та порядок об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Клопотання під час досудового розслідування та їх розгляд.

Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Слідчі (розшукові) дії, їх види та процесуальний порядок проведення.

Допит. Особливості проведення допиту малолітньої або неповнолітньої особи.

Ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення певних слідчих (розшукових) дій.

Негласні слідчі (розшукові) дії та підстави їх проведення. Види негласних слідчих (розшукових) дій.

Ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та строк їх дії. Постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та вимоги до неї.

Повідомлення про підозру. Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Відновлення досудового розслідування. Форми закінчення досудового розслідування. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності. Процесуальний порядок відкриття матеріалів іншій стороні. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування. Вимоги до обвинувального акту.

Порядок продовження строків досудового розслідування.

Особливості досудового розслідування кримінальних проступків.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування: строки та порядок оскарження. Оскарження недотримання розумних строків.

Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.

Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

5.7. Підсудність. Судове провадження у першій інстанції

Підсудність кримінальних справ, її види. Підстави та порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого.

Підготовче провадження. Рішення, які приймаються суддею у підготовчому судовому засіданні. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду.

Строки призначення підготовчого судового засідання. Закінчення підготовчого провадження і призначення судового розгляду.

Загальні положення судового розгляду. Одноособовий і колегіальний розгляд кримінальних справ. Безпосередність, змагальність та усність судового розгляду. Безперервність судового розгляду та незмінність складу суду як процесуальні умови встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Рівність прав учасників судового розгляду щодо подання доказів, участі у їх дослідженні, подання заяв, клопотань. Участь прокурора в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь обвинуваченого в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь захисника обвинуваченого в судовому розгляді, його права та обов'язки. Участь у судовому розгляді перекладача, спеціаліста і експерта, їх права та обов'язки. Підтримання порядку в судовому засіданні. Заходи, які вживаються до порушників порядку судового засідання. Зупинення судового провадження.

Визначення меж судового розгляду. Підстави та порядок зміни обвинувачення в суді. Підстави та порядок висунення додаткового обвинувачення в суді. Оформлення процесуальних документів, протоколів судових засідань, ухвалення рішень, вимоги до них. Фіксування судового процесу технічними засобами.

Процедура судового розгляду. Порядок судового розгляду кримінальної справи. Підготовча частина судового засідання. Співвідношення судового і досудового слідства. Початок судового слідства. Оголошення обвинувального акту. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження. Процесуальний порядок допиту обвинуваченого, потерпілого, свідка.

Проведення експертизи за ухвалою суду. Допит експерта. Огляд місця події, предметів, оголошення документів. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.

Судові дебати, їх учасники та порядок. Репліки учасників судових дебатів. Останнє слово підсудного.

5.8. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Спрошене провадження щодо кримінальних проступків.

Обвинувальний акт у спрощеному провадженні.

Особливості провадження у суді присяжних. Відбір присяжних. Присяжні та їх процесуальний статус. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

5.9. Особливі порядки кримінального провадження

Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Порядок відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Особливості та порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості призначення психологічної та психолого-психіатричної експертизи неповнолітньому підозрюваному чи обвинуваченому. Порядок застосування до неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу. Процесуальний порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру: підстави та порядок здійснення.

Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

Особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб. Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу окремої категорії осіб.

5.10. Судові рішення в кримінальному провадженні

Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення. Види судових рішень. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Поняття і види вироків. Порядок постановлення і проголошення вироку. Питання, що вирішуються судом при постановленні вироку. Структура та зміст вироку. Окрема думка судді, її юридичне значення. Форма, зміст і підстави для винесення обвинувального і виправдувального вироків. Вступна, мотивувальна і резолютивна частина обвинувального та виправдувального вироків. Порядок проголошення вироку. Порядок та строки вручення копії вироку засудженому і виправданому.

Угоди в кримінальному провадженні, їх види та зміст. Загальний порядок судового провадження на підставі угод. Ініціювання та укладення угоди. Наслідки укладення та затвердження угоди. Вирок на підставі угоди. Наслідки невиконання угоди.

Порядок постановлення ухвал суду. Підстави і порядок постановлення окремої ухвали суду та контроль за її виконанням.

5.11. Виконання судових рішень

Завдання стадії виконання судових рішень. Набрання законної сили судовим рішенням та його наслідки. Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні. Порядок і строки звернення судового рішення до виконання. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків та після їх виконання. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку.

5.12. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: загальні засади, обсяг та порядок здійснення

Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Запит про міжнародну правову допомогу, його зміст та форма. Особливості процедури надання міжнародної правової допомоги.

Порядок видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Особливості екстрадиційного арешту. Порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію).

Особливості кримінального провадження у порядку перейняття. Клопотання про передання кримінального провадження іншій державі, його зміст та форма. Неможливість перейняття кримінального провадження.

Визнання та виконання вироків іноземних держав та передача засуджених осіб.

Підстави і порядок виконання вироку іноземного суду.

Особливості розгляду питання про передачу засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання.

5.13. Перегляд судових рішень в кримінальних справах

Види перегляду судових рішень в кримінальних справах.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

VI. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

6.1. Загальні положення цивільного права

Поняття та ознаки приватного права. Співвідношення публічного та приватного права. Цивільне право, як приватне право.

Предмет і метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин.

Поняття цивільного законодавства. Загальні засади цивільного законодавства. Система цивільного законодавства.

Роль звичаїв у регулюванні цивільних правовідносин.

Юридичне значення судової практики і судового прецеденту в правовому регулюванні цивільних відносин.

Дія цивільного законодавства в часі, просторі та за колом осіб. Зворотня сила цивільного закону. Застосування нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Тлумачення цивільно-правових норм. Інститут аналогії в цивільному праві. Аналогія закону. Аналогія права.

Здійснення суб'єктивних цивільних прав та його межі. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Забезпечення виконання цивільних обов'язків.

Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Система державних органів, які здійснюють захист цивільних прав. Способи та межі самозахисту цивільних прав.

Поняття, особливості та елементи цивільних правовідносин.

6.2. Суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття цивільної правосуб'єктності.

Особливості правового статусу фізичної особи. Поняття правоздатності фізичних осіб. Поняття та види дієздатності фізичних осіб. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові наслідки. Порядок, умови та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою. Опіка та піклування.

Малолітні і неповнолітні як учасники цивільних правовідносин. Часткова дієздатність малолітніх і неповна цивільна дієздатність неповнолітніх. Надання особі повної цивільної дієздатності до досягнення повноліття. Право на захист цивільних майнових прав та інтересів малолітніх і неповнолітніх осіб як вид юридичної гарантії. Захист майнових прав малолітніх і неповнолітніх осіб при укладенні договорів, пов'язаних з відчуженням майна. Участь органів нотаріату, опіки та піклування у забезпеченні прав та інтересів малолітніх та неповнолітніх. Захист майнових прав малолітніх та неповнолітніх осіб при спадкуванні. Прийняття спадщини малолітніми та неповнолітніми. Захист житлових прав малолітніх та неповнолітніх.

Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців.

Акти цивільного стану: поняття, види і значення.

Особливості правового статусу юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Засоби індивідуалізації юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб у цивільному праві. Організаційно-правові форми юридичних осіб, їх види. Порядок і способи утворення та припинення юридичних осіб. Відповідальність юридичних осіб. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи.

Держава, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин. Особливості участі держави у відносинах власності, у корпоративних, зобов'язальних та інших цивільно-правових відносинах.

Представництво: поняття та види. Повноваження представника. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та зміст довіреності. Види довіреності. Наслідки припинення довіреності.

6.3. Об'єкти цивільних правовідносин

Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та основні види цінних паперів. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

6.4. Строки та терміни. Позовна давність

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття та значення строку позовної давності. Види строків позовної давності. Обчислення позовної давності, зміна її тривалості. Початок перебігу позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

6.5. Особисті немайнові права

Поняття та зміст особистих немайнових прав. Види особистих немайнових прав. Здійснення та гарантії забезпечення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Захист особистих немайнових прав. Розгляд справ про захист особистих немайнових прав.

Поняття, види та правова характеристика особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Поняття, види та правова характеристика особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Поняття, види та зміст особистих немайнових прав юридичної особи.

6.6. Речові права

Загальні положення про речові права. Ознаки речових прав. Види речових прав.

Поняття права власності: суб'єктивний та об'єктивний критерії. Власність і право власності: співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Підстави набуття та припинення права власності. Юридичні гарантії здійснення права власності. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення.

Право власності Українського народу. Право приватної власності фізичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право власності юридичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості права власності окремих видів юридичних осіб. Право державної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право комунальної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право спільної власності та його види. Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки в спільній власності. Право спільної сумісної власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Самочинне будівництво. Право власності на житло.

Поняття та види обмежених речових прав. Загальна характеристика володіння чужим майном. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітутути. Особисті сервітутути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Цивільно-правові способи захисту права власності. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Захист прав володільця, який не є власником. Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Позов про визнання права власності. Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень. Судовий розгляд справ про захист права власності.

6.7. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності.

Поняття авторського права. Поняття та ознаки твору. Види об'єктів, що охороняються авторським правом. Первісні та похідні суб'єкти авторського права. Поняття та види співавторства. Поняття службового твору. Підстави виникнення авторського права. Знак охорони авторського права. Процедура державної реєстрації виключних прав на твір. Поняття та види особистих немайнових прав автора. Види майнових прав інтелектуальної власності на твір. Способи використання твору. Випадки правомірного використання твору без згоди автора. Строк чинності авторського права. Право на авторську винагороду. Право на частку від суми продажу оригіналу твору.

Поняття суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Виконавці творів, виробники фонограм та відеограм, організації мовлення як первинні суб'єкти суміжних прав. Види та строк чинності суміжних майнових прав. Зміст суб'єктивних прав на використання виконання твору, фонограми та відеограми та використання передачі (програми) організації мовлення.

Право промислової власності. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Поняття та умови охороноздатності винаходів, корисних моделей та промислових зразків. Суб'єкти прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Формальна та кваліфікована експертиза заявки. Права авторів винаходів, корисних моделей і промислових зразків (особисті немайнові права, майнові права).

Патент як форма правової охорони об'єктів права промислової власності: умови та порядок видання. Поняття деклараційного патенту. Обов'язки, які випливають з патенту. Примусова ліцензія. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Підстави припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Захист прав патентовласників.

Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин

Право інтелектуальної власності на компоновання інтегральної мікросхеми.

Наукове відкриття як об'єкт правової охорони.

Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Правовий захист ноу-хау.

Поняття та види засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Відмежування засобів індивідуалізації від інших інститутів права інтелектуальної власності. Поняття та умови правової охорони комерційних найменувань. Підстави виникнення та зміст, особливості передачі майнових прав на комерційне найменування. Поняття та види торговельних марок. Умови правової охорони торговельних марок. Позначення, що не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав інтелектуальної власності на торговельні марки. Підстави визнання свідоцтва недійсним та дострокове припинення його чинності. Право попереднього користувача на торговельну марку. Поняття географічного зазначення та зазначення походження товару. Види зазначень походження товару. Процедура реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару. Зміст майнових прав на географічні зазначення. Підстави припинення правової охорони зазначення

походження товару. Особливості захисту прав на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт і послуг.

Захист права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності. Кримінальна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Адміністративна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Цивільно-правова відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Судовий захист права інтелектуальної власності.

Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності.

6.8. Правочини в цивільному праві

Поняття та правова природа правочину. Види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочинів. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину.

Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину. Розгляд спорів про визнання правочинів недійсними.

6.9. Загальні положення про зобов'язання і договори

Поняття та основні риси цивільно-правового зобов'язання. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань. Суб'єкти цивільно-правового зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Уступка права вимоги та перевід боргу як способи заміни сторін у зобов'язанні. Матеріальний та юридичний об'єкт зобов'язання. Зміст зобов'язальних правовідносин. Види цивільно-правових зобов'язань.

Поняття виконання зобов'язання. Принцип реального виконання та принцип належного виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання: сторони та треті особи. Дольове, солідарне, субсидіарне зобов'язання. Виконання зобов'язання третьою особою. Покладення виконання зобов'язання на користь третьої особи. Предмет виконання зобов'язання. Альтернативне та факультативне зобов'язання. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання. Виконання грошового зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язання. Особливості забезпечувальних зобов'язань. Способи (види) забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, її види та форми. Предмет неустойки. Функції неустойки. Порука як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Відповідальність поручителя. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поруки. Гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Принципи гарантії. Суб'єкти відносин гарантії. Основні риси гарантії за ЦК України. Відмежування гарантії від поруки. Завдаток як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції завдатку. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого завдатком. Відмінність завдатку від авансу. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції та сфера застосування застави. Види застави. Предмет застави. Форма договору застави. Права та обов'язки заставодавця та заставодержателя. Наступна застава (перезастава). Звернення стягнення на заставлене майно. Особливості застави майнових прав. Особливості застави цінних паперів. Притримання. Основні риси притримання як способу забезпечення виконання зобов'язання. Обов'язки кредитора, який притримує річ у себе. Інші способи забезпечення виконання зобов'язання.

Поняття припинення зобов'язання та способів припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання зарахуванням: поняття та основні умови. Домовленість сторін як спосіб припинення зобов'язання. Види домовленості (новація, відступне, прощення боргу). Неможливість виконання як спосіб припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання поєднанням боржника та кредитора в одній особі. Випадки припинення зобов'язання смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Відповідальність за порушення зобов'язання. Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності. Функції, форми та види цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань. Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність поведінки особи. Умови, виключають протиправність поведінки особи. Поняття шкоди та збитків. Склад збитків. Співвідношення збитків та неустойки. Причинний

зв'язок між протиправною поведінкою та шкідливим результатом. Поняття та форми вини в цивільному праві. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору. Договір як правочин та як правовідносини. Прояв принципу свободи договору. Функції цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Поіменовані та непоіменовані договори. Реальні та консенсуальні договори. Договори двосторонні та односторонні. Договори оплатні та безоплатні. Попередній договір. Договір приєднання. Обов'язкові договори, публічний договір. Договір на користь третьої особи. Зміст договору як підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та значення істотних умов договору. Істотні умови договору за Цивільним та Господарським кодексами України. Звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та основні ознаки пропозиції укласти договір (оферти). Поняття та основні ознаки акцепту. Строки прийняття оферти. Форма договору. Момент укладення договору. Місце укладення договору. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

6.10. Окремі види зобов'язань

Купівля-продаж. Система договорів купівлі-продажу за Цивільним кодексом України.

Дарування. Пожертва.

Рента.

Довічне утримання (догляд).

Найм (оренда). Система договорів найму.

Позичка.

Підряд.

Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт і суміжні цивільно-правові договори.

Загальні положення Цивільного кодексу України про послуги.

Перевезення. Транспортне експедирування.

Зберігання. Система договорів зберігання.

Страхування.

Доручення.

Комісія.

Управління майном.

Позика. Кредит. Банківський вклад.

Факторинг.

Банківський рахунок.

Розрахунки. Система розрахунків.

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Комерційна концесія.

Спільна діяльність.

Недоговірні зобов'язання із правомірних дій. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

6.11. Відшкодування шкоди

Поняття та загальна характеристика зобов'язання із завдання шкоди. Суб'єкти та об'єкт зобов'язання із завдання шкоди. Право регресу до винної особи. Регресні вимоги та їх види.

Цивільно-правова відповідальність за завдання шкоди. Підстави (умови) відповідальності за завдання шкоди. Поняття протиправної поведінки. Поняття шкоди. Поняття причинного зв'язку між протиправною поведінкою та завданою шкодою. Поняття недоговірної вини. Випадки відповідальності без вини.

Підстави звільнення від відповідальності за завдання шкоди.

Окремі (спеціальні) випадки відповідальності за заподіяння шкоди. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, заподіяну їхнім працівником або іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану малолітніми, неповнолітніми та недієздатними особами. Відповідальність за шкоду,

завдану джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за шкоду, завдану актами влади. Відповідальність за шкоду, заподіяну правоохоронними органами. Відповідальність за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Компенсація моральної шкоди.

6.12. Спадкове право

Поняття спадкового права. Універсальне та сингулярне правонаступництво у спадковому праві. Значення спадкового права. Спадкове законодавство.

Поняття і значення відкриття спадщини. Час відкриття спадщини. Правове регулювання місця відкриття спадщини. Вжиття заходів до охорони спадкового майна. Пред'явлення претензій кредиторами спадщини.

Спадкування за заповітом. Поняття та ознаки заповіту. Вимоги до форми та змісту заповіту. Заповіти, прирівняні до нотаріально посвідчених. Заповіт з умовою. Спільний заповіт подружжя. Секретний заповіт. Принцип свободи заповідальних розпоряджень. Обмеження свободи заповідальних розпоряджень. Обов'язкова частка у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Усунення заповідачем спадкоємця від права спадкування. Заповідальний відказ. Покладання. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Тлумачення заповіту. Недійсність заповіту.

Поняття спадкування за законом. Співвідношення інститутів спадкування за законом та спадкування за заповітом. Черги спадкоємців за законом. Порядок закликання до спадкування за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Поняття і значення інституту прийняття спадщини у спадковому праві. Ознаки правочину про прийняття спадщини. Способи прийняття спадщини. Презумпція прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Безумовність, беззастережність та безповоротність акту прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Проста відмова від прийняття спадщини та відмова на користь певної особи. Право прирощення. Підстави та наслідки визнання спадкового майна відумерлим.

Порядок оформлення спадкових прав. Свідоцтво про право на спадщину.

Особливості спадкування окремих об'єктів. Спадкування права на земельну ділянку. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності. Спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі). Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування). Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом. Спадкування предметів звичайної домашньої обстановки та вжитку. Спадкування права на пайовий внесок у житлово-будівельних та гаражно-будівельних кооперативах. Особливості спадкування прав та обов'язків, що належали учасникові господарського товариства. Особливості спадкування акцій. Спадкування авторських прав.

Спадковий договір: поняття, сторони, форма, зміст, порядок і правові наслідки укладення, підстави розірвання.

Судовий розгляд справ про спадкування.

6.13. Сімейне право

Джерела сімейного права України. Співвідношення Сімейного кодексу України і Цивільного кодексу України.

Поняття сім'ї в праві. Характерні ознаки сім'ї. Визначення сім'ї, які застосовуються Європейським судом з прав людини. Поняття та юридичне значення спорідненості.

Поняття та види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Способи захисту в сімейному праві. Позовна давність.

Шлюб як основна підстава виникнення сімейних прав та обов'язків. Поняття та правова природа шлюбу. Умови укладення шлюбу. Шлюбний вік: поняття, значення. Право на шлюб. Зміст принципів добровільності укладення шлюбу та одношлюбності. Державна реєстрація шлюбу. Правовий статус наречених. Юридичні наслідки подачі заяви про реєстрацію шлюбу. Порядок реєстрації шлюбу. Час і місце реєстрації шлюбу. Юридичне значення взаємної обізнаності осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, щодо стану здоров'я один одного. Особливості реєстрації шлюбу із особами, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, з іноземними громадянами та особами без громадянства. Правові наслідки реєстрації шлюбу. Правозгідність шлюбу.

Недійсність шлюбу: підстави, порядок та правові наслідки визнання шлюбу недійсним. Припинення шлюбу: підстави, порядок та правові наслідки.

Особисті права та обов'язки подружжя.

Правовий режим майна подружжя. Особиста приватна власність подружжя. Спільна сумісна власність подружжя. Поділ спільного майна подружжя. Аліментні зобов'язання подружжя.

Майнові відносини осіб, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою або в будь-якому іншому шлюбі (фактичного подружжя).

Правовідносини батьків та дітей. Походження як підстава виникнення правового зв'язку між батьками і дітьми. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою, дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю, дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі. Визнання батьківства та материнства за рішенням суду, встановлення факту батьківства та материнства за рішенням суду. Оспорювання батьківства та материнства.

Поняття та характеристика особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей. Здійснення батьківських прав та виконання батьківських обов'язків. Вирішення спорів між батьками про місце проживання та виховання дітей. Підстави і порядок позбавлення батьківських прав. Наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав.

Поняття та характеристика майнових прав та обов'язків батьків і дітей. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна. Поняття і підстави виникнення аліментних відносин між батьками та дітьми. Розмір аліментів. Порядок сплати чи стягнення аліментів. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей та його виконання. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання.

Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

Форми влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків: усиновлення, передача в сім'ю опікуна, піклувальника, в сім'ю прийомних батьків, до будинку сімейного типу, передача до спеціалізованих державних органів. Виявлення і влаштування дітей, які залишилися без піклування батьків. Поняття, умови і порядок усиновлення. Таємниця усиновлення та її правовий захист. Усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами. Правові наслідки усиновлення. Права та обов'язки усиновлювачів і усиновлених. Підстави та юридичні наслідки визнання усиновлення недійсним та скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Поняття опіки та піклування за законодавством України. Органи опіки та піклування в Україні. Особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Порядок встановлення опіки та піклування. Вимоги до особи опікуна (піклувальника). Права та обов'язки опікунів і піклувальників стосовно дитини. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування. Звільнення опікунів і піклувальників від виконання їхніх обов'язків. Підстави та порядок припинення опіки і піклування. Влаштування дітей у сім'ї. Патронат. Договір про патронат. Правовий статус патронатного вихователя. Права дитини, над якою встановлено патронат. Припинення патронату над дитиною. Влаштування дитини в дитячий будинок сімейного типу. Передача дитини в прийомну сім'ю.

Договірне регулювання сімейних відносин. Поняття, правова природа та види подружніх договорів. Договори подружжя стосовно їх майна. Аліментні договори подружжя. Договори осіб, що проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу (фактичного подружжя). Шлюбний договір: поняття, сторони, форма, початок і строк дії. Зміст шлюбного договору. Умови, які не можуть включатися в шлюбний договір. Проблема врегулювання особистих немайнових відносин у шлюбному договорі. Порядок укладення, зміни, розірвання та визнання недійсним шлюбного договору. Договірне регулювання відносин батьків та дітей. Договори при розірванні шлюбу. Договори батьків про утримання дітей. Договори про здійснення батьківських прав та виконання обов'язків. Договори, що укладаються між батьками та дітьми.

Особливості регулювання шлюбно-сімейних відносин з іноземним елементом. Поняття іноземного елемента у сімейних правовідносинах. Колізійні питання укладення шлюбу. Правовідносини між подружжям у шлюбі з іноземним елементом. Правовідносини між батьками та дітьми у шлюбі з іноземним елементом. Колізійні питання аліментних зобов'язань за участю

іноземного елементу. Колізійне регулювання інститутів усиновлення, опіки, піклування та патронату. Визнання в Україні актів цивільного стану, зареєстрованих за законами іноземних держав.

Розгляд судом справ, які виникають із сімейних правовідносин. Особливості вирішення справ про розірвання шлюбу та визнання шлюбу недійсним. Майнові спори подружжя. Спори, що виникають в процесі здійснення особистих прав батьків та дітей. Спори, що виникають в процесі здійснення майнових прав батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Розгляд справ, пов'язаних із вихованням дитини.

6.14. Земельне право

Поняття, особливості та види джерел земельного права України. Міжнародні договори та міжнародні угоди в системі джерел земельного права України. Юридична природа локальних нормативних актів місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування як джерел земельного права України.

Поняття та види прав на землю в Україні. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю в Україні. Підстави припинення прав на землю в Україні. Юридичні гарантії здійснення прав на землю в Україні.

Право власності на землю в Україні. Земля як об'єкт права власності. Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Зміст права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам ("спрощена процедура"). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання. Припинення права приватної власності на земельні ділянки. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на оренду землі. Право на постійне користування землею. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай).

Захист прав на землю.

Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок та землекористувачів.

Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Планування територій та землеустрій. Моніторинг земель. Роздержавлення і приватизація земель. Нормування і стандартизація. Межування земель. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель. Розгляд земельних спорів.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми, та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок. Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

Поняття земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.

6.15. Житлове право

Структура і склад житлового законодавства.

Поняття, види і структура житлових правовідносин. Суб'єкти житлових правовідносин: поняття, види, правовий статус. Житло як об'єкт правовідносин. Поняття житлового приміщення. Ознаки житла. Призначення житлового приміщення, наслідки використання житлового приміщення не за цільовим призначенням. Вимоги, які пред'являються до житлового приміщення.

Співвідношення поняття “житло” із суміжними категоріями. Співвідношення понять “місце проживання” та “житло”. Поняття реєстрації. Поняття житлового фонду. Житловий фонд України. Структура та види житлових фондів.

Конституційне право громадян України на житло. Поняття реалізації громадянами права на житло. Способи реалізації права на житло: на підставі речових прав, на підставі договору найму (оренди). Право громадян на отримання житла у будинках державного та комунального житлового фонду. Підстави та порядок постановки на чергу. Черговість надання житла. Розподіл та надання жилих приміщень. Норма жилої площі та її правове значення. Розмір жилого приміщення, що надається громадянинові. Право на додаткову жилу площу. Особливості житлового кредитування.

Поняття користування жилими приміщеннями. Підстави користування жилими приміщеннями. Користування жилими приміщеннями на підставі права власності та сервітутів. Користування жилими приміщеннями на підставі членства ЖБК. Користування жилими приміщеннями на підставі договору найму (оренди). Поняття договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Передумови укладення договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Ордер на жиле приміщення, Підстави і порядок визнання ордеру недійсним. Предмет договору. Права і обов'язки власників та наймачів житла, членів сім'ї наймача. Правовий статус тимчасових мешканців. Збереження права на жиле приміщення державного та комунального житлового фонду за громадянами в разі їх тимчасової відсутності. Бронювання жилого приміщення. Поняття, порядок укладення та зміст договору соціального найму. Договір найму (оренди) приватного житла: поняття, законодавче регулювання, сторони і зміст. Поняття договору найму житла із фонду тимчасового проживання. Нормативне регулювання обміну жилих приміщень. Умови, за яких обмін жилими приміщеннями не дозволяється.

Правове регулювання користування службовими приміщеннями та гуртожитками. Поняття службових жилих приміщень та гуртожитків. Надання службових жилих приміщень і гуртожитків. Користування службовими жилими приміщеннями. Призначення службових жилих приміщень. Нормативне регулювання порядку надання службових жилих приміщень і користування ними. Перелік категорій працівників, яким надаються службові жилі приміщення. Правові підстави виселення із службових квартир. Користування гуртожитками. Нормативне регулювання порядку надання гуртожитків і користування ними. Правові підстави виселення з гуртожитків.

Правове регулювання створення та діяльності об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ).

Відповідальність за порушення житлового законодавства та її види. Відшкодування збитків при заподіянні шкоди житлу. Виселення із житлових приміщень як особливий вид відповідальності за порушення житлового права. Припинення договору найму житла в державному та комунальному житлових фондах. Припинення договору найму житла в соціальному житловому фонді. Припинення договору найму (оренди) житла в приватному житловому фонді.

Юридичні гарантії права громадян на житло. Види та зміст гарантій права на житло.

Захист права на житло. Поняття захисту житлових прав. Способи та форми захисту житлових прав. Захист права на житло у судовому порядку. Категорії житлових спорів, що розглядаються судом. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

VII. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

7.1. Основні положення

Завдання цивільного судочинства. Право на звернення до суду за захистом. Способи захисту, які застосовуються судом. Принципи цивільного судочинства.

Поняття, ознаки і види цивільних процесуальних правовідносин. Зміст і об'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Виникнення, зміна і припинення цивільних процесуальних правовідносин.

7.2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин

Поняття і класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин.

Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин. Склад суду. Відвід (самовідвід) судді та його наслідки. Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача.

Поняття осіб, які беруть участь у справі. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі.

Поняття і основні ознаки сторін, їх процесуальні права та обов'язки. Процесуальна співучасть та її види. Заміна неналежної сторони. Процесуальне правонаступництво.

Поняття і правовий статус третіх осіб у цивільному процесі. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Представники в цивільному процесі. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що посвідчують повноваження представників. Повноваження представника в суді. Законні представники, їх призначення і заміна.

Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Процесуальні права таких органів і осіб.

Правовий статус інших учасників цивільного процесу (секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, перекладача, спеціаліста, особи, яка надає правову допомогу).

7.3. Цивільна юрисдикція. Підсудність цивільних справ

Поняття і види цивільної юрисдикції. Критерії визначення цивільної юрисдикції. Наслідки порушення правил про цивільну юрисдикцію.

Підсудність цивільних справ. Види підсудності.

Наслідки порушення правил підсудності. Передача справи з одного суду до іншого.

7.4. Докази і доказування в цивільному процесі

Поняття доказів та засобів доказування. Предмет та мета доказування. Належність і допустимість доказів. Обов'язки доказування і подання доказів. Підстави звільнення від доказування. Оцінка доказів. Види засобів доказування і їх характеристика. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників. Показання свідка. Письмові докази. Речові докази. Висновок експерта. Забезпечення доказів. Витребування доказів. Судові доручення щодо збирання доказів.

7.5. Процесуальні строки. Судові виклики і повідомлення. Судові витрати

Види процесуальних строків. Обчислення процесуальних строків. Початок перебігу, зупинення і закінчення процесуальних строків. Поновлення і продовження процесуальних строків. Наслідки пропущення процесуальних строків.

Зміст судової повістки і оголошення про виклик у суд. Порядок вручення судових повісток. Обов'язок осіб, які беруть участь у справі, повідомляти суд про зміну свого місця проживання (перебування, знаходження) та про причини неявки в судове засідання. Розшук відповідача.

Види судових витрат. Судовий збір. Визначення розміру та порядок сплати судового збору. Ціна позову. Підстави відстрочення та розстрочення судових витрат. Підстави для зменшення розміру судових витрат та звільнення від їх оплати. Повернення судового збору. Розподіл судових витрат між сторонами.

7.6. Процесуальні форми захисту цивільних прав: звернення до суду, відкриття провадження, судовий розгляд. Заочний розгляд справи. Заходи процесуального примусу.

Співвідношення понять “право на позов”, “право на пред'явлення позову” і процесуальний порядок їх реалізації. Поняття, види та елементи позову. Вимоги яким має відповідати позовна заява. Підстави залишення позовної заяви без руху, повернення заяви. Зустрічний позов: форма, зміст, порядок прийняття до розгляду. Позов третьої особи із самостійними вимогами: процедура пред'явлення та прийняття до розгляду. Об'єднання і роз'єднання позовів.

Поняття, підстави і види забезпечення позову. Розгляд заяви про забезпечення позову, виконання ухвали про забезпечення позову. Заміна виду забезпечення позову та скасування заходів забезпечення позову.

Відкриття провадження у справі. Підстави відмови у відкритті провадження у справі.

Особливості провадження у справі до судового розгляду. Попереднє судове засідання.

Стадія судового розгляду. Строки розгляду справ. Відкриття судового засідання. Наслідки неявки в судове засідання осіб, які беруть участь у справі.

Розгляд справи по суті. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.

Дослідження доказів.

Судові дебати.

Таємниця нарадчої кімнати та порядок ухвалення рішень і постановлення ухвал.

Ускладнення в процесі судового розгляду цивільних справ. Підстави та правові наслідки зупинення, закриття провадження у справі, залишення заяви без розгляду.

Фіксування судового процесу технічними засобами. Журнал судового засідання, його зміст і значення. Порядок подання і розгляду зауважень щодо технічного запису судового засідання та журналу судового засідання. Порядок складання та оформлення протоколів про окремі процесуальні дії.

Заочний розгляд справи. Умови проведення і порядок заочного розгляду справи. Форма і зміст заочного рішення. Повідомлення про заочне рішення. Порядок і строк подання заяви про перегляд заочного рішення. Форма і зміст заяви про перегляд заочного рішення. Дії суду після прийняття заяви про перегляд заочного рішення. Порядок розгляду заяви про перегляд заочного рішення. Скасування та оскарження заочного рішення. Законна сила заочного рішення.

Заходи процесуального примусу: види, підстави і порядок застосування.

7.7. Особливості розгляду справ наказного провадження

Поняття та правова природа наказного провадження.

Судовий наказ як особлива форма судового рішення.

Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.

Форма і зміст заяви про видачу судового наказу.

Судовий збір за подання заяви про видачу судового наказу.

Підстави для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу чи її повернення.

Наслідки повернення заяви або відмови в її прийнятті.

Порядок розгляду заяв про видачу судового наказу.

Зміст судового наказу.

Надіслання боржникові копії судового наказу.

Форма і зміст заяви про скасування судового наказу та строки її подання.

Розгляд заяви про скасування судового наказу.

Набрання судовим наказом законної сили та видача його стягувачеві.

7.8. Особливості розгляду та вирішення справ окремого провадження

Загальна характеристика справ окремого провадження.

Порядок розгляду справ окремого провадження.

Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою.

Розгляд судом справ про усиновлення.

Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення.

Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.

Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.

Розгляду судом справ про визнання спадщини відумерлою.

Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.

Розгляд судом справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.

Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

7.9. Судові рішення

Види судових рішень.

Порядок ухвалення рішень та постановлення ухвал, їх форма.

Зміст ухвали суду. Окремі ухвали суду.

Вимоги, яким має відповідати судові рішення.

Питання, які вирішує суд під час ухвалення рішення.

Зміст рішення суду.

Рішення суду на користь кількох позивачів або проти кількох відповідачів.

Визначення порядку і строку виконання рішення суду, забезпечення його виконання.

Проголошення рішення суду.

Виправлення опісок та арифметичних помилок у судовому рішенні.

Додаткове рішення суду.

Роз'яснення рішення суду.

Видача або направлення копій судового рішення особам, які брали участь у справі.

Набрання рішенням суду законної сили.

7.10. Судовий контроль за виконанням судових рішень

Право на звернення із скаргою до суду.

Строки та порядок подання скарги.

Порядок розгляду скарги.

Судове рішення за скаргою.

Розподіл витрат, пов'язаних з розглядом скарги.

Виконання ухвали суду.

7.11. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб)

Рішення, які звертаються до примусового виконання, і виконавчі документи.

Повноваження суду, пов'язані з виконавчим провадженням по примусовому виконанню його рішень.

7.12. Цивільне судочинство України з іноземним елементом

Правове регулювання цивільного судочинства з іноземним елементом.

Правове становище іноземців у цивільному процесі.

Підсудність справ з іноземним елементом.

Докази і доказування у справах з іноземним елементом.

Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

Визнання і виконання рішень іноземних судів.

7.13. Перегляд судових рішень в цивільних справах

Види перегляду судових рішень в цивільних справах.

Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Форма, зміст, строк і порядок подання заяви про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Порядок розгляду заяви про перегляд судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

VIII. ТРУДОВЕ ПРАВО

Сфера дії трудового законодавства. Поняття і види суб'єктів трудового права. Правовий статус працівника, роботодавця, трудового колективу, професійних спілок як суб'єктів трудового права.

Поняття, ознаки, елементи та види трудових правовідносин. Умови виникнення трудових правовідносин,

Поняття та види зайнятості населення. Державні гарантії права на зайнятість в Україні. Поняття працевлаштування. Органи працевлаштування. Правовий статус Державної служби зайнятості України. Організаційно-правові форми працевлаштування громадян. Особливості працевлаштування іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (неповнолітніх, молоді, жінок, осіб зі зниженою працездатністю). Поняття безробітного та його правовий статус. Порядок реєстрації громадян як безробітних.

Поняття та правове регулювання соціального партнерства. Поняття, сфера дії та види колективних угод. Поняття, сторони та юридичне значення колективного договору. Зміст колективних договорів і угод. Порядок ведення переговорів і укладення колективного договору. Порядок реєстрації колективного договору, колективних угод. Контроль за виконанням колективного договору. Відповідальність за порушення законодавства про колективні договори і угоди.

Поняття, сторони та зміст трудового договору. Види трудових договорів.

Порядок укладення трудового договору. Документи, що подаються при укладенні трудового договору. Форма трудового договору. Порядок оформлення трудового договору. Трудова книжка і порядок її оформлення при прийнятті на роботу. Гарантії при прийнятті на роботу. Обмеження при прийнятті на роботу. Відмова у прийнятті на роботу та її оскарження. Випробовування при прийнятті на роботу: строки, правові наслідки та обмеження встановлення. Поняття примусової праці. Правові гарантії заборони примусової праці в Україні.

Поняття та види змін трудового договору. Поняття переведення на іншу роботу і його відмінність від переміщення. Види переведень на іншу роботу та порядок їх здійснення. Зміна істотних умов праці.

Поняття та юридичні наслідки припинення трудового договору. Види підстав припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є його стороною. Інші підстави припинення трудового договору. Порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога. Відповідальність за порушення порядку звільнення. Поняття, види та порядок відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору. Порядок оскарження відсторонення від роботи.

Поняття та правове регулювання робочого часу. Види робочого часу. Поняття та види режимів робочого часу. Спеціальні режими робочого часу. Облік робочого часу. Робота понад встановлену тривалість робочого часу.

Поняття та правове регулювання часу відпочинку. Види часу відпочинку. Щоденний час відпочинку. Щотижневий час відпочинку. Святкові і неробочі дні. Додаткові дні, вільні від роботи. Поняття, види та правове регулювання відпусток. Щорічна відпустка та її види. Відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Відпустка для підготовки та участі в змаганнях. Соціальні відпустки, їх види. Відпустки без збереження заробітної плати. Порядок, умови надання та оплати відпусток. Грошова компенсація за невикористані відпустки. Відкликання працівника з відпустки.

Нормування праці. Види норм праці. Поняття і структура заробітної плати, її методи регулювання. Тарифна система оплати праці. Відрядна і почасова системи оплати праці. Оплата праці при відхиленнях від нормальних умов роботи. Порядок обчислення заробітної плати. Обмеження розміру відрахувань із заробітної плати. Порядок та строки виплати заробітної плати. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці. Гарантійні та компенсаційні виплати, доплати, надбавки.

Професійна підготовка та підвищення кваліфікації працівників. Поняття і види підготовки працівників. Організація виробничого навчання. Пільги для працівників, які навчаються без відриву від виробництва. Підвищення кваліфікації працівників. Перепідготовка працівників.

Поняття трудової дисципліни, метода її забезпечення. Поняття та правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правове регулювання заохочень за успіхи в роботі. Поняття дисциплінарної відповідальності працівників. Поняття дисциплінарного проступку. Загальна і спеціальна дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення: види, строк і порядок їх застосування, оскарження та зняття. Інші заходи правового впливу, що можуть застосовуватися до порушників трудової дисципліни.

Матеріальна відповідальність сторін трудового договору: поняття, підстави і умови. Види матеріальної відповідальності працівників. Випадки обмеженої та повної матеріальної відповідальності. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Визначення розміру шкоди, порядок її покриття. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.

Поняття охорони праці за трудовим правом. Гарантії прав громадян на охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві, в установі, організації. Правове регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Порядок розслідування, реєстрація та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Охорона праці деяких категорій громадян: жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.

Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права. Гарантії праці жінок у трудових правовідносинах. Гарантії прав неповнолітніх у трудових правовідносинах. Обмеження і особливий порядок звільнення вагітних жінок, жінок, які мають дітей, неповнолітніх. Правове регулювання застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.

Контроль і нагляд за додержанням законодавства про працю: поняття та основні види.

Поняття і види трудових спорів. Органи, які розглядають трудові спори. Розгляд трудових спорів у судах.

IX. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

9.1. Загальні положення адміністративного права

Застосування імперативного методу правового регулювання адміністративних правовідносин. Публічна адміністрація (управління) як об'єкт адміністративно - правового регулювання. Адміністративно-правові відносини: публічно-правова природа, види та принципи. Особливості (характерні риси) адміністративно-правових відносин.

Поняття, особливості та структура адміністративно-правових норм. Реалізація норм адміністративного права. Види реалізації норм адміністративного права. Вимоги до застосування норм адміністративного права. Адміністративне законодавство.

9.2. Суб'єкти адміністративного права

Суб'єкти адміністративного права. Адміністративна правосуб'єктність. Підстави виникнення відносин між адміністративними органами і приватними особами.

Права приватних осіб у сфері публічної адміністрації. Звернення громадян. Доступ до публічної інформації. Право на участь в управлінні.

Адміністративно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Місце органів виконавчої влади у системі публічної адміністрації. Система органів виконавчої влади. Класифікація органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (служби, агентства, інспекції, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом). Місцеві державні адміністрації.

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права. Представницькі і виконавчі органи місцевого самоврядування.

Недержавні органи та організації як суб'єкти адміністративного права.

Види громадських об'єднань та особливості їх адміністративно-правового статусу.

Основні риси адміністративно-правового статусу підприємств, установ, організацій.

9.3. Державна служба та інші види публічної служби

Публічна служба за Кодексом адміністративного судочинства України. Державна служба і державний службовець. Посада і посадова особа. Адміністративно-правовий статус державних службовців. Порядок проходження державної служби (прийняття на державну службу, обмеження, пов'язані з проходженням державної служби, просування по службі державних службовців (зайняття більш високої посади на конкурсній основі), стимулювання праці державних службовців, відсторонення державних службовців від виконання повноважень за посадою, вирішення інших питань, пов'язаних із службою). Підстави припинення державної служби. Особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців. Управління державною службою.

Дипломатична служба як вид державної служби України.

Служба в органах місцевого самоврядування.

9.4. Види діяльності публічної адміністрації. Адміністративні акти. Адміністративні договори

Види діяльності публічної адміністрації. Види взаємозв'язків у системі органів публічної адміністрації: підвідомчість, підпорядкованість (підлеглість), підконтрольність, відповідальність. Поняття адміністративного акта. Прийняття підзаконних нормативних актів. Регуляторна діяльність. Адміністративні договори: поняття, ознаки та види. Укладення адміністративних договорів. Індивідуальні адміністративні акти. Здійснення організаційних дій. Виконання матеріально-технічних операцій.

Критерії оцінювання рішень, дій та бездіяльності суб'єктів владних повноважень (відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України).

Акти публічної адміністрації. Нормативні акти та їх ознаки. Інші акти публічної адміністрації та їх ознаки. Дія актів у часі та просторі. Підстави припинення дії актів публічної адміністрації. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади. Акти органів місцевого самоврядування. Державна реєстрація нормативно-правових актів. Порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності.

Адміністративні послуги. Правові засади надання адміністративних послуг. Порядок, строки і плата за надання адміністративних послуг. Центр надання адміністративних послуг. Реєстр

адміністративних послуг і порядок його ведення. Єдиний державний портал адміністративних послуг та порядок його ведення. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Інспекційна діяльність публічної адміністрації. Контроль і нагляд за публічною адміністрацією.

9.5. Адміністративна процедура

Поняття та зміст адміністративної процедури. Принципи адміністративної процедури. Учасники адміністративної процедури, їх статус. Стадії адміністративної процедури. Види адміністративних проваджень. Провадження щодо надання адміністративних послуг. Процедури щодо розпорядження публічним майном. Контрольні (інспекційні) провадження. Адміністративно-деліктні провадження. Адміністративне оскарження.

9.6. Виборче право. Виборчий процес. Референдне право

Поняття та принципи виборчого права.

Поняття і види виборчих систем.

Поняття, соціальні функції та види виборів.

Вибори народних депутатів України. Основні засади, принципи проведення і види виборів депутатів. Порядок та строк призначення виборів депутатів. Етапи виборчого процесу по виборах депутатів. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів депутатів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів.

Вибори Президента України. Основні засади, принципи проведення і види виборів Президента України. Порядок та строк призначення виборів Президента України. Етапи виборчого процесу по виборах Президента України. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів Президента України. Відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України.

Місцеві вибори. Основні засади, принципи проведення і види місцевих виборів. Порядок та строк призначення місцевих виборів. Етапи виборчого процесу по місцевих виборах. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються місцевих виборів. Відповідальність за порушення законодавства про місцеві вибори.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського референдуму. Організація та проведення всеукраїнського референдуму. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

9.7. Право соціального забезпечення

Поняття соціального забезпечення, його основні ознаки. Основні функції соціального забезпечення. Право громадян України на соціальний захист, його зміст. Види соціального забезпечення.

Поняття, основні ознаки та система правовідносин у сфері соціального забезпечення. Умови виникнення, зміни та притінення правовідносин у сфері соціального забезпечення. Особливості юридичних фактів в праві соціального забезпечення та їх види. Система соціальних ризиків. Суб'єкти правовідносин із соціального забезпечення. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення за рахунок бюджетних коштів. Недержавне соціальне забезпечення.

Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Поняття та класифікація пенсій за чинним законодавством України. Страховий стаж як загальна умова для призначення страхових пенсій. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в Україні. Правові засади функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Порядок призначення та виплати пенсій. Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян.

Поняття, умови призначення та розмір страхових соціальних допомог. Допомоги по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Виплати по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Допомоги та виплати по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття.

Система державних соціальних допомог: поняття і ознаки. Державні допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державні соціальні допомоги у зв'язку з малозабезпеченістю. Умови призначення інших видів державних соціальних допомог. Поняття та порядок встановлення субсидій, компенсацій, соціальних пільг. Право громадян на охорону здоров'я. Види медичної допомоги та гарантії її надання громадянам.

Правове регулювання соціальних послуг. Поняття, ознаки та види соціальних послуг за законодавством України. Порядок надання соціальних послуг. Матеріальна допомога та соціальне обслуговування як форми надання соціальних послуг.

Додаткові заходи соціального захисту окремих категорій громадян (ветеранів війни, дітей війни, осіб, які постраждали від нацистських переслідувань, ветеранів праці, інших громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, хворих осіб та інших громадян, виконання професійних обов'язків якими пов'язане з ризиком для здоров'я).

X. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

10.1. Загальні положення

Поняття адміністративного судочинства. Адміністративні суди у розумінні Кодексу адміністративного судочинства України.

Принципи адміністративного судочинства, особливості їх застосування та наслідки їх порушення.

Правила застосування законодавства. Аналогія закону та аналогія права.

Обов'язковість судових рішень. Відповідальність за невиконання судових рішень.

Застосування мов в адміністративному судочинстві.

Правова допомога в адміністративних справах.

10.2. Адміністративна юрисдикція та підсудність адміністративних справ

Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції. Визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів.

Підсудність адміністративних справ та її різновиди. Предметна підсудність адміністративних справ. Територіальна підсудність адміністративних справ. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Підсудність кількох пов'язаних між собою вимог. Наслідки недодержання правил підсудності, передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

10.3. Організація адміністративного судочинства

Організація діяльності адміністративних судів.

Докази і доказування в адміністративному судочинстві.

Поняття, способи та порядок забезпечення доказів.

Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників як засіб доказування. Показання свідків. Письмові та речові докази. Поняття та види судових експертиз, особливості їх призначення і оформлення їх результатів.

Строки в адміністративному судочинстві.

Судові виклики і повідомлення.

Фіксування адміністративного процесу.

Заходи процесуального примусу.

10.4. Склад суду, відводи. Учасники адміністративного процесу

Одноособовий розгляд справ. Розгляд адміністративної справи у складі колегії суддів. Незмінність складу суду. Підстави для відводу судді. Самовідвід.

Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.

Класифікація учасників адміністративного процесу. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі.

Позивач та відповідач як сторони в адміністративному процесі. Випадки, в яких громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, їх об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами в адміністративній справі. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі. Права та обов'язки сторін. Заміна неналежної сторони. Треті особи, їх права та обов'язки. Процесуальне правонаступництво. Представництво в адміністративному процесі. Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших

осіб. Процесуальний статус інших учасників процесу: секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, спеціаліста, перекладача.

10.5. Провадження в суді першої інстанції

Форма і зміст адміністративного позову. Відкриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.

Підготовка справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Відмова від адміністративного позову та визнання адміністративного позову під час підготовчого провадження. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Судові доручення. Об'єднання і роз'єднання позовів. Забезпечення адміністративного позову. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Відкриття судового засідання. Початок судового розгляду справи по суті. Відмова від адміністративного позову, визнання адміністративного позову, примирення сторін під час судового розгляду справи. Зміна позовних вимог під час судового розгляду справи. Дослідження доказів. Відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді. Закінчення з'ясування обставин у справі та перевірки їх доказами. Судові дебати. Порядок ухвалення судом рішення.

Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

10.6. Судові рішення

Поняття та види судових рішень в адміністративному процесі. Вимоги, яким має відповідати судове рішення. Порядок ухвалення та оформлення судових рішень в адміністративних справах. Питання, які вирішує суд при прийнятті постанови. Повноваження суду при вирішенні справи. Структура і зміст постанови, ухвали суду. Окремі ухвали суду. Проголошення судового рішення, видача або направлення судового рішення особам, які беруть участь у справі, та особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки. Додаткове судове рішення. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення судового рішення.

10.7. Особливості вирішення деяких категорій адміністративних справ

Особливості розгляду спорів щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.

Особливості розгляду спорів, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Особливості розгляду спорів з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби.

Особливості розгляду спорів за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання.

Особливості розгляду спорів у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу затримання та видворення іноземців та осіб без громадянства.

10.8. Скорочене провадження

Адміністративні справи, розгляд яких проводиться у скороченому провадженні. Відкриття скороченого провадження. Порядок надання відповідачем заперечення проти позову або заяви про визнання позову. Розгляд судових справ у порядку скороченого провадження. Строки розгляду справ.

Постанова суду, прийнята у справі, розгляд якої проводився у скороченому провадженні. Оскарження в апеляційному порядку постанови за результатами скороченого провадження.

10.9. Виконання судового рішення

Набрання рішенням законної сили та його наслідки. Постанови суду, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Роль суду в процесі виконання судового рішення. Звернення судових рішень в адміністративних справах до примусового виконання.

Оформлення виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. Видача дубліката виконавчого листа. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання. Примирення сторін у процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень. Наслідки невиконання судових рішень.

10.10. Перегляд судових рішень в адміністративних справах

Види перегляду судових рішень в адміністративних справах.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Повноваження суду за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

XI. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

11.1. Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950) як міжнародний багатосторонній договір держав-членів Ради Європи. Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов'язки держав, які впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов'язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Гарантії незалежності відповідно до практики Європейського суду з прав людини. Об'єктивний та суб'єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії "розумного строку". Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов'язання держави організувати належне відправлення правосуддя. Приклади порушень "розумного строку". Справедливість провадження в цілому. "Явна помилка" національного суду у контексті пункту 1 ст. 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до "закону". Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантій. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Військовий стан.

11.2. Рішення Європейського суду з прав людини

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Поняття "жертви".

Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Специфічні правові зобов'язання для держави-відповідача.

Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”. Обов’язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання.

Рішення Європейського суду з прав людини проти України.

11.3. Положення Конвенції у сфері кримінального права та кримінального провадження

Право на життя (стаття 2). Сфера дії статті 2. Заборона позбавленім життя. Насильницька смерть. Зникнення особи. Обов’язок проведення розслідування обставин смерті. Критерії ефективного незалежного і безстороннього розслідування. Надання родичам статусу “жертви”. Зберігання матеріалів розслідування за фактами смерті (розслідування). Позитивні обов’язки відповідно до статті 2 Конвенції.

Заборона катування (стаття 3). Сфера дії статті 3. Види жорстокості поведження. Катування. Нелюдське поведження. Поводження, що принижує гідність. Мінімальний рівень жорстокості. Перебування під контролем державних органів. Умови тримання в місцях позбавлення волі. Розслідування скарг та фактів про погане поведження. Критерії ефективності розслідування. Презумпції факту. Покладання тягаря доведення на органи державної влади. Поводження з особами, які мають психічні розлади або фізичні вади. Надання медичної допомоги. Примусове годування. Зберігання документації медичного характеру. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція) як загроза поганого поведження в контексті статті 3 Конвенції.

Заборона рабства та примусової праці (стаття 4). Сфера дії статті 4. Праця осіб, що відбувають строкову військову або альтернативну (невійськову) службу. Праця заарештованих і засуджених до позбавлення волі. Виправні роботи. Праця неповнолітніх і інвалідів. Фізичне рабство. Психологічне рабство. Сексуальне рабство. Виконання обов’язків, не пов’язаних з трудовими відносинами. Оплата праці.

Право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5). Сфера дії статті 5. Випадки позбавлення свободи, які передбачені в пункті 1 статті 5. Процесуальні гарантії в разі позбавлення свободи. Випадки позбавлення свободи, що суперечать статті 5 Конвенції. Законність затримання. Судовий контроль законності запобіжного ув’язнення чи законності тримання під вартою. Право постати перед судовим органом особисто. Право оскаржити у суді законність позбавлення свободи в результаті арешту або затримання. Тримання під вартою як запобіжний захід, його тривалість. Зміна запобіжного заходу. Тривалість перебування під вартою, його обґрунтованість. Інші гарантії статті 5 Конвенції. Право бути негайно поінформованим про обвинувачення зрозумілою мовою. Право на відшкодування згідно з пунктом 5 статті 5 Конвенції.

Право на справедливий суд (стаття 6). Сфера дії статті 6. Право на незалежний і безсторонній суд, встановлений законом. Кримінальне обвинувачення. Процесуальні гарантії учасників провадження. Право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою; право мати достатньо часу і можливостей для підготовки свого захисту; право захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника, обраного на власний розсуд; право допитувати свідків; право на безоплатний переклад. Законність одержання доказів. Процесуальні строки. Розумний строк провадження в сенсі кримінального процесу. Злочин і адміністративне правопорушення. Оскарження рішень щодо адміністративних правопорушень. Право не давати свідчення проти себе самого. Презумпція невинуватості.

Ніякого покарання без закону (стаття 7). Передбачуваність юридичних наслідків вчинення правопорушення. Притягнення до юридичної відповідальності. Кримінальна відповідальність. Дія кримінального закону в часі.

Право на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8). Сфера дії статті 8 Конвенції. Збирання, використання інформації про особу. Втручання у приватне спілкування. Здійснення таємного чи відкритого нагляду (стеження). Зняття інформації з каналів зв’язку (телекомунікаційних мереж, інформаційних систем). Повага до житла. Поняття “житло” в тлумаченні Європейського суду з прав людини. Проникнення до житла чи іншого володіння особи. Офісні приміщення. Обшук. Особистий огляд. Огляд особистих речей та транспортних засобів. Кореспонденція. Накладення арешту на кореспонденцію. Таємність кореспонденції. Виймка, вилучення документів. Втручання в приватне і сімейне життя. Підстави для втручання, передбачені частиною 2 статті 8. Умови виправданості втручання.

Право на оскарження в кримінальних справах (стаття 2 протоколу № 7). Кримінальне покарання в сенсі Конвенції.

11.4. Положення Конвенції в сфері цивільного права

Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Спір про “право”.

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Суть “поваги” до приватного та сімейного життя. Позитивне зобов’язання держави. Відносини, що складають приватне життя. “Сімейне життя” та його інтерпретація Європейським судом з прав людини. Захист формальної та фактичної сім’ї. Відносини між близькими родичами. Інші відносини, що визнаються сімейними. Суть права укласти шлюб. Біологічні батьки, усиновлювачі, опікуни. Встановлення опіки. Батьківство. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Право на спілкування з родичами та близькими. Інші права, які охоплюються сферою дії статті 8 Конвенції. Втручання в приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8.

Свобода думки, совісті та релігії (стаття 9). Вимоги пункту 2 статті 9.

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача і розповсюдження інформації та ідей. Різниця між “інформацією” та “ідеями”. Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-, відеозйомка. Обов’язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

Право на освіту (стаття 2 Протоколу № 1). Доступ до освіти. Платне і безплатне навчання. Мова навчання. Світоглядні переконання батьків.

11.5. Положення Конвенції у сфері адміністративного права

Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Спір про “право”. Застосування пункту 1 статті 6 до спорів державних службовців.

Важливість дотримання державними органами власних процедур. Покладання на державу ризику помилки державного органу.

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Суть “поваги” до приватного та сімейного життя. Права, які охоплюються сферою дії статті 8 Конвенції. “Екологічні справи”. Втручання в приватне і сімейне життя. Позитивні зобов’язання держави. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8 Конвенції.

Свобода зібрань та об’єднання (стаття 11). Права, що охоплюються статтею 11. Свобода об’єднання. Свобода створювати і вступати до професійних спілок. Громадські об’єднання та організації. Політичні партії. Реєстрація, внесення змін до статутних документів, функціонування та припинення діяльності громадських об’єднань, політичних партій і професійних спілок. Мирні зібрання. Свобода мирних зборів. Проведення страйків, мітингів, демонстрацій. Виправданість втручання в права, гарантовані статтею 11. Структура статті 11. Вимоги пункту 2 статті 11.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

Свобода пересування (протокол № 4). Вибір місця проживання. Реєстрація проживання, пересування. Свобода пересування. Право залишати країну.

Право на ефективний засіб правового захисту (статті 13). Право на оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб суб'єктів владних повноважень. Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відновлення порушених прав. Право на відшкодування за порушене право.

Право на вільні вибори до законодавчого органу (стаття 3 протоколу №1). Поняття “законодавчого органу”. Загальні принципи ст. 3 Першого протоколу (вільні вибори, з розумною періодичністю, шляхом таємного голосування, вільне вираження думки народу під час виборів). Право обирати та бути обраним. Право висувати свою кандидатуру та вимоги до кандидата. Обмеження (позбавлення) виборчих прав.

ЧАСТИНА 2. КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ АНОНІМНОГО ПИСЬМОВОГО ТЕСТУВАННЯ

Для формування конкретного тесту для тестування із тестової бази за принципом випадковості відбирається 30 тестових запитань. Конкретний тест, сформований із тестової бази, містить таку кількість тестових запитань:

Для суддів, які спеціалізуються на розгляді цивільних справ та справ у порядку адміністративного судочинства:

1. Конституційне право - 2 запитання;
2. Цивільне право - 5 запитань;
3. Цивільний процес - 5 запитань;
4. Антикорупційне законодавство - 2 запитання;
5. Трудове право - 1 запитання;
6. Адміністративне право - 5 запитань;
7. Адміністративне судочинство - 5 запитань;
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та рішення Європейського суду з прав людини (підрозділи 11.1., 11.2., 11.4., 11.5. розділу XI Програми) - 5 запитань.

Для суддів із судів, в яких спеціалізація не встановлена:

1. Конституційне право - 1 запитання;
2. Адміністративні правопорушення - 1 запитання;
3. Адміністративне право - 3 запитань;
4. Адміністративне судочинство - 3 запитань;
5. Кримінальне право - 3 запитань;
6. Кримінальний процес - 4 запитань;
7. Цивільне право - 3 запитань;
8. Цивільний процес - 4 запитань;
9. Антикорупційне законодавство - 1 запитання;
10. Трудове право - 1 запитання;
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та рішення Європейського суду з прав людини - 6 запитань.

ЧАСТИНА 3. ХАРАКТЕРИСТИКИ, ВИД І КІЛЬКІСТЬ МОДЕЛЬНИХ СУДОВИХ СПРАВ, ЯКІ ВИРІШУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Практичне завдання викладається українською мовою і містить набір вихідних даних у формі модельної судової справи з цивільної, адміністративної чи кримінальної спеціалізації.

До складу матеріалів модельної судової справи входять відібрані матеріали реальної цивільної чи адміністративної справи або матеріали кримінального провадження.

Для формування конкретного практичного завдання з бази практичних завдань за принципом випадковості відбирається одна цивільна справа (адміністративна справа) або одне кримінальне провадження відповідно до спеціалізації судді (якщо така запроваджена).

ЧАСТИНА 4. ВІДСОТКОВИЙ ПОКАЗНИК РОЗПОДІЛУ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ У ІСПИТІ

Максимальний бал за іспит, який може набрати суддя, становить 30 балів.

Максимальний бал за тест становить 15 балів.

Максимальний бал за виконання практичного завдання становить 15 балів.

Відсотковий показник розподілу тестових запитань та практичних завдань у іспиті в обрахунку на вплив на результати такого іспиту становить 50 % (тестові запитання) та 50 % (практичне завдання).

ПРОГРАМА
іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів
місцевих господарських судів

ЧАСТИНА 1. ПРЕДМЕТИ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

1.1. Конституційний лад України

Поняття конституційного ладу. Система основних засад конституційного ладу України. Верховенство права і розподіл влади як конституційні принципи. Державна влада і самоврядування народу. Суверенна держава. Правова держава. Демократична держава (пряма та представницька демократія). Соціальна держава. Конституційне закріплення основ громадянського суспільства в Україні. Захист конституційного ладу. Рада національної безпеки і оборони України. Конституційно-правова відповідальність.

1.2. Конституція України - Основний Закон держави

Поняття, функції та властивості Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Загальна характеристика Конституції України та Конституції Автономної Республіки Крим. Правова охорона Конституції України.

1.3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Поняття, структура конституційно-правового статусу людини і громадянина. Система конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Особисті, політичні, соціальні, економічні і культурні права та свободи. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Механізм реалізації, гарантії та захист (охорона) прав і свобод людини і громадянина в Україні. Обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

1.4. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Поняття та суть безпосередньої демократії, її форми. Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

1.5. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України. Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України. Консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України.

Поняття та функції виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

1.6. Конституційні засади правосуддя в Україні.

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судів загальної юрисдикції в Україні. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду професійного судді. Присяга судді. Основні засади судочинства.

Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

1.7. Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України - єдиний орган конституційної юрисдикції. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Акти Конституційного Суду України та загальна обов'язковість їх виконання на території України.

1.8. Місцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада - первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функції держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

3.1. Загальні положення цивільного права

Поняття та ознаки приватного права. Співвідношення публічного та приватного права. Цивільне право, як приватне право.

Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин.

Роль звичаїв у регулюванні цивільних правовідносин. Юридичне значення судової практики і судового прецеденту в правовому регулюванні цивільних відносин.

Дія цивільного законодавства в часі, просторі та за колом осіб. Зворотня сила цивільного закону. Застосування нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Тлумачення цивільно-правових норм. Інститут аналогії в цивільному праві. Аналогія закону. Аналогія права.

Здійснення суб'єктивних цивільних прав та його межі. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Забезпечення виконання цивільних обов'язків.

Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Система державних органів, які здійснюють захист цивільних прав. Способи та межі самозахисту цивільних прав.

3.2. Суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття цивільної правосуб'єктності.

Особливості правового статусу фізичних осіб-підприємців. Особливості правового статусу юридичної особи. Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Засоби індивідуалізації юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб у цивільному праві. Організаційно-правові форми юридичних осіб, їх види. Порядок і способи утворення та припинення юридичних осіб. Відповідальність юридичних осіб. Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи.

Держава, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин. Особливості участі держави у відносинах власності, у корпоративних, зобов'язальних та інших цивільно-правових відносинах.

Представництво: поняття та види. Повноваження представника. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень. Довіреність. Форма та зміст довіреності. Види довіреності. Наслідки припинення довіреності.

3.3. Об'єкти цивільних правовідносин

Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин. Поняття речей та їх ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Єдиний майновий комплекс підприємства як об'єкт правовідносин. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Поняття та основні види цінних паперів. Послуги та інші дії як об'єкти цивільних правовідносин. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних правовідносин. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних правовідносин.

3.4. Строки та терміни. Позовна давність

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття та значення строку позовної давності. Види строків позовної давності. Обчислення позовної давності, зміна її тривалості. Початок перебігу позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення перебігу позовної давності. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

3.5. Особисті немайнові права юридичної особи

Поняття та зміст особистих немайнових прав юридичної особи. Види особистих немайнових прав юридичної особи. Захист особистих немайнових прав юридичної особи. Розгляд справ про захист особистих немайнових прав юридичної особи.

3.6. Речові права

Загальні положення про речові права. Ознаки речових прав. Види речових прав.

Поняття права власності: суб'єктивний та об'єктивний критерії. Власність і право власності: співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Підстави набуття та припинення права власності. Юридичні гарантії здійснення права власності. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення.

Право власності Українського народу. Право приватної власності фізичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право власності юридичних осіб: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості права власності окремих видів юридичних осіб. Право державної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право комунальної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право спільної власності та його види. Поняття спільної часткової власності. Права та обов'язки учасників спільної часткової власності. Право переважної купівлі частки в спільній власності. Право спільної сумісної власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Самочинне будівництво. Право власності на житло.

Поняття та види обмежених речових прав. Загальна характеристика володіння чужим майном. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Цивільно-правові способи захисту права власності. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний позов). Захист прав володільця, який не є власником. Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з-під арешту). Позов про визнання права власності.

Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень. Судовий розгляд справ про захист права власності.

3.7. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти права інтелектуальної власності. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності.

Поняття авторського права. Поняття та ознаки твору. Види об'єктів, що охороняються авторським правом. Первісні та похідні суб'єкти авторського права. Поняття та види співавторства. Поняття службового твору. Підстави виникнення авторського права. Знак охорони авторського права. Процедура державної реєстрації виключних прав на твір. Поняття та види особистих немайнових прав автора. Види майнових прав інтелектуальної власності на твір. Способи використання твору. Випадки правомірного використання твору без згоди автора. Строк чинності авторського права. Право на авторську винагороду. Право на частку від суми продажу оригіналу твору.

Поняття суміжних прав. Об'єкти суміжних прав. Виконавці творів, виробники фонограм та відеограм, організації мовлення як первинні суб'єкти суміжних прав. Види та строк чинності суміжних майнових прав. Зміст суб'єктивних прав на використання виконання твору, фонограми та відеограми та використання передачі (програми) організації мовлення.

Право промислової власності. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Поняття та умови охороноздатності винаходів, корисних моделей та промислових зразків. Суб'єкти прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Формальна та кваліфікована експертиза заявки. Права авторів винаходів, корисних моделей і промислових зразків (особисті немайнові права, майнові права).

Патент як форма правової охорони об'єктів права промислової власності: умови та порядок видання. Поняття деклараційного патенту. Обов'язки, які випливають з патенту. Примусова ліцензія. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Підстави припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Захист прав патентовласників.

Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин

Право інтелектуальної власності на компоновання інтегральної мікросхеми.

Наукове відкриття як об'єкт правової охорони.

Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Правовий захист ноу-хау.

Поняття та види засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Відмежування засобів індивідуалізації від інших інститутів права інтелектуальної власності. Поняття та умови правової охорони комерційних найменувань. Підстави виникнення та зміст, особливості передачі майнових прав на комерційне найменування. Поняття та види торговельних марок. Умови правової охорони торговельних марок. Позначення, що не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав інтелектуальної власності на торговельні марки. Підстави визнання свідоцтва недійсним та дострокове припинення його чинності. Право попереднього користувача на торговельну марку. Поняття географічного зазначення та зазначення походження товару. Види зазначень походження товару. Процедура реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару. Зміст майнових прав на географічні зазначення. Підстави припинення правової охорони зазначення походження товару. Особливості захисту прав на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів, робіт і послуг.

Захист права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності. Кримінальна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Адміністративна

відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Цивільно-правова відповідальність за порушення права інтелектуальної власності. Судовий захист права інтелектуальної власності.

Міжнародно-правова охорона інтелектуальної власності.

3.8. Правочини в цивільному праві

Поняття та правова природа правочину. Види правочинів. Односторонні, двосторонні та багатосторонні правочини. Оплатні і безоплатні правочини. Реальні і консенсуальні правочини. Умовні правочини. Умови дійсності правочинів. Сторони у правочині. Зміст правочину. Єдність (відповідність) волі та волевиявлення у правочині. Форма правочину.

Недійсність правочину та її види. Нікчемні та оспорювані правочини. Недійсність частини правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Визнання правочину недійсним та неукладеним. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину. Розгляд спорів про визнання правочинів недійсними.

3.9. Загальні положення про зобов'язання і договори

Поняття та основні риси цивільно-правового зобов'язання. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань. Суб'єкти цивільно-правового зобов'язання. Треті особи у зобов'язанні. Множинність осіб у зобов'язанні. Уступка права вимоги та перевід боргу як способи заміни сторін у зобов'язанні. Матеріальний та юридичний об'єкт зобов'язання. Зміст зобов'язальних правовідносин. Види цивільно-правових зобов'язань.

Поняття виконання зобов'язання. Принцип реального виконання та принцип належного виконання зобов'язання. Суб'єкти виконання зобов'язання: сторони та треті особи. Дольове, солідарне, субсидіарне зобов'язання. Виконання зобов'язання третій особі. Покладення виконання зобов'язання на користь третьої особи. Предмет виконання зобов'язання. Альтернативне та факультативне зобов'язання. Місце, строк та спосіб виконання зобов'язання. Виконання грошового зобов'язання.

Забезпечення виконання зобов'язання. Особливості забезпечувальних зобов'язань. Способи (види) забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, її види та форми. Предмет неустойки. Функції неустойки. Порука як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Відповідальність поручителя. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поруки. Гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Принципи гарантії. Суб'єкти відносин гарантії. Основні риси гарантії за ЦК України. Відмежування гарантії від поруки. Завдаток як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції завдатку. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого завдатком. Відмінність завдатку від авансу. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Функції та сфера застосування застави. Види застави. Предмет застави. Форма договору застави. Права та обов'язки заставодавця та заставодержателя. Наступна застава (перезастава). Звернення стягнення на заставлене майно. Особливості застави майнових прав. Особливості застави цінних паперів. Притримання. Основні риси притримання як способу забезпечення виконання зобов'язання. Обов'язки кредитора, який притримує річ у себе. Інші способи забезпечення виконання зобов'язання.

Поняття припинення зобов'язання та способів припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання виконанням. Припинення зобов'язання зарахуванням: поняття та основні умови. Домовленість сторін як спосіб припинення зобов'язання. Види домовленості (новація, відступне, прощення боргу). Неможливість виконання як спосіб припинення зобов'язання. Припинення зобов'язання поєднанням боржника та кредитора в одній особі. Випадки припинення зобов'язання смертю фізичної особи. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Відповідальність за порушення зобов'язання. Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності. Функції, форми та види цивільно-правової відповідальності. Договірна та недоговірна відповідальність. Особливості цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання грошових зобов'язань. Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність поведінки особи. Умови, виключають протиправність поведінки особи. Поняття шкоди та збитків. Склад збитків. Співвідношення збитків та неустойки. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою та шкідливим результатом. Поняття та форми вини в цивільному праві. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві та їх обґрунтування. Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

Поняття, сутність та значення цивільно-правового договору. Договір як правочин та як правовідносини. Прояв принципу свободи договору. Функції цивільно-правового договору. Види цивільно-правових договорів. Поіменовані та непоіменовані договори. Реальні та консенсуальні договори. Договори двосторонні та односторонні. Договори оплатні та безоплатні. Попередній договір. Договір приєднання. Обов'язкові договори, публічний договір. Договір на користь третьої особи. Зміст договору як підстави виникнення цивільних правовідносин. Поняття та значення істотних умов договору. Істотні умови договору за Цивільним та Господарським кодексами України. Звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та основні ознаки пропозиції укласти договір (оферти). Поняття та основні ознаки акцепту. Строки прийняття оферти. Форма договору. Момент укладення договору. Місце укладення договору. Підстави для зміни або розірвання договору. Форма зміни або розірвання договору. Правові наслідки зміни або розірвання договору.

3.10. Окремі види зобов'язань

Купівля-продаж. Система договорів купівлі-продажу за Цивільним кодексом України.

Дарування. Пожертва.

Рента.

Довічне утримання (догляд).

Найм (оренда). Система договорів найму.

Позичка.

Підряд.

Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт і суміжні цивільно-правові договори.

Загальні положення Цивільного кодексу України про послуги.

Перевезення. Транспортне експедирування.

Зберігання. Система договорів зберігання.

Страхування.

Доручення.

Комісія.

Управління майном.

Позика. Кредит. Банківський вклад.

Факторинг.

Банківський рахунок.

Розрахунки. Система розрахунків.

Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Комерційна концесія.

Спільна діяльність.

Недоговірні зобов'язання із правомірних дій. Публічна обіцянка винагороди. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

3.11. Правові основи спадкування. Поняття спадкового права. Правове регулювання відкриття спадщини. Спадкування за заповітом. Спадкування за законом. Інститут прийняття спадщини у спадковому праві. Порядок оформлення спадкових прав. Свідectво про право на спадщину. Особливості спадкування прав та обов'язків, що належати учасникові господарського товариства. Особливості спадкування акцій.

3.12. Земельне право

Поняття та види прав на землю в Україні. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю в Україні. Підстави припинення прав на землю в Україні. Юридичні гарантії здійснення прав на землю в Україні.

Право власності на землю в Україні. Земля як об'єкт права власності. Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Зміст права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування

громадянам (“спрощена процедура”). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання. Припинення права приватної власності на земельні ділянки. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на оренду землі. Право на постійне користування землею. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай).

Захист прав на землю.

Поняття та види обов’язків власників земельних ділянок та землекористувачів.

Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Планування територій та землеустрій. Моніторинг земель. Роздержавлення і приватизація земель. Нормування і стандартизація. Межування земель. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель. Розгляд земельних спорів.

Правова охорона земель в Україні.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми, та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок. Податок Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

Поняття земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.

II. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

4.1. Загальні засади правового регулювання господарських відносин

Господарські відносини: поняття, види, відмежування від суміжних видів. Господарська діяльність. Загальні принципи господарювання. Господарське законодавство. Загальні та спеціальні законодавчі акти, які регулюють окремі види господарської діяльності. Міжнародно-правові акти в системі регулювання господарської діяльності. Учасники відносин у сфері господарювання. Державно-приватне партнерство як особлива форма співпраці держави/територіальної громади з приватним бізнесом. Методи господарського права, їх особливості, відмінності від методів цивільного та адміністративного права. Судова практика та звичай у системі господарського права.

4.2. Основні напрями та форми участі держави і органів місцевого самоврядування у сфері господарювання

Ліцензування, патентування та квотування у господарській діяльності. Повноваження державних органів щодо здійснення контролю за наявністю ліцензій у суб’єктів господарювання. Технічне регулювання у сфері господарювання. Стандартизація і сертифікація. Обов’язкова та добровільна сертифікація. Відповідальність органів з сертифікації. Відповідальність суб’єктів підприємницької діяльності за порушення стандартів. Захист державою економічної конкуренції.

Дотації та інші засоби державної підтримки суб’єктів господарювання. Обмеження монополізму та сприяння змагальності у сфері господарювання. Державний контроль і нагляд за господарською діяльністю. Компетенція державних органів щодо здійснення контролю і нагляду. Особливості управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки. Участь держави у захисті прав суб’єктів господарювання та споживачів.

4.3. Суб’єкти господарських правовідносин

Суб’єкти господарювання та суб’єкти організаційно-господарських повноважень: поняття, види, їх спільні та відмінні риси. Правосуб’єктність суб’єктів господарювання. Визначення

правового статусу суб'єктів господарських правовідносин. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Утворення суб'єктів господарювання, правові підстави. Ліквідація, реорганізація суб'єктів господарювання.

Фізичні особи як суб'єкти господарювання. Особливості правового становища підприємства за Господарським та Цивільним кодексами України.

Господарські товариства як суб'єкти господарювання. Типи акціонерних товариств відповідно до Закону України "Про акціонерні товариства". Заснування, виділ та припинення акціонерного товариства. Особливості правового становища державних акціонерних товариств.

Корпоративні відносини в господарських товариствах: поняття, суб'єктний склад, зміст та припинення. Господарське об'єднання як суб'єкт організаційно-господарських повноважень. Види об'єднань підприємств та їх організаційно-правові форми. Специфіка правового статусу холдингових компаній. Захист інтересів залежних підприємств у відносинах контролю-підпорядкування.

Особливості правового статусу підприємств колективної власності.

Особливості правового становища міністерств/відомств як суб'єктів організаційно-господарських повноважень. Специфіка правового становища органів місцевого самоврядування, саморегульованих організацій як суб'єктів організаційно-господарських повноважень.

4.4. Майнова основа господарювання

Поняття та види майна у сфері господарювання, порядок його використання та джерела формування. Правові титули майна суб'єктів господарських відносин: основні, додаткові правові титули, основні засади їх використання.

Корпоративні права: поняття, види, порядок набуття, використання та припинення, проблеми вдосконалення правового режиму корпоративних прав. Цінні папери.

Особливості правового режиму (в т.ч. засобів захисту) державної власності. Приватизація державного та комунального майна.

Використання природних ресурсів у сфері господарювання.

Використання прав інтелектуальної власності у сфері господарювання.

4.5. Загальні положення про господарські зобов'язання і господарські договори

Поняття, підстави виникнення та види господарських зобов'язань. Розмежування понять "цивільне зобов'язання" та "господарське зобов'язання".

Поняття, ознаки, види господарських договорів та форми/шляхи регулювання договірних відносин. Розмежування господарських, цивільних і адміністративних договорів. Тлумачення господарських договорів. Умови та порядок укладення господарських договорів.

Співвідношення понять "істотні умови договору" та "обов'язкові умови договору". Форма господарського договору та особливості модифікації письмової форми договору.

Виконання господарських договорів. Поняття виконання договору. Принципи виконання договору. Суб'єкти виконання договору. Місце і час виконання договірних зобов'язань. Предмет і спосіб виконання договірних зобов'язань.

Способи забезпечення виконання господарських зобов'язань. Неустойка, її форми та види. Застава та її види. Порука. Гарантія. Завдаток. Притримання.

Припинення господарських договорів. Припинення господарського зобов'язання виконанням. Припинення господарського зобов'язання зарахуванням. Припинення господарського зобов'язання за домовленістю сторін. Припинення господарського зобов'язання у разі поєднання його сторін в одній особі. Припинення господарського зобов'язання неможливістю виконання. Недійсність господарського зобов'язання.

4.6. Окремі види господарської діяльності

Господарсько-торговельна діяльність. Організаційні форми торговельної діяльності. Порядок заняття торговельною діяльністю та правила торговельного обслуговування населення. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій. Правове регулювання окремих видів посередницько-торговельної діяльності: поставка, контракція сільськогосподарської продукції, енергопостачання, біржова торгівля, оренда майна та лізинг, міна (бартер) та інші договори.

Комерційне посередництво (агентські відносини). Агентські договори.

Правове регулювання перевезення вантажів.

Капітальне будівництво.

Правове регулювання інноваційної діяльності. Об'єкти інноваційної діяльності. Правові форми комерціалізації інноваційних продуктів: договори на створення і передачу науково-технічної продукції та інші договори, передача майнових: прав на об'єкти інтелектуальної (промислової) власності як вкладів до статутних капіталів створюваних суб'єктами господарювання.

Правове регулювання діяльності ринків фінансових послуг. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Правове регулювання банківської діяльності. Національний банк України. Правове регулювання страхової діяльності. Правове регулювання ринку цінних паперів. Аудит. Аудиторська палата України.

Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання.

Зовнішньоекономічна діяльність.

Правове регулювання інвестиційної діяльності.

Спеціальні режими господарювання.

4.7. Антимонопольно-конкурентне регулювання

Співвідношення економічної конкуренції та монополізму. Державне регулювання відносин у сфері економічної конкуренції: причини, мета, принципи та органи. Правовий статус та компетенція Антимонопольного комітету України. Визначення та класифікація порушень у сфері економічної конкуренції.

Концентрація суб'єктів господарювання: поняття, види, випадки обов'язкового отримання попереднього дозволу.

Монополістичні зловживання: суб'єкт/суб'єкти, заборонені дії, відповідальність та порядок її застосування.

Недобросовісна конкуренція. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Зловживання монополістичним становищем. Антиконтурентні узгоджені дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.

Особливості застосування відповідальності за порушення вимог антимонопольно-конкурентного законодавства Проблеми судової практики, пов'язаної із застосуванням антимонопольного законодавства.

4.8. Господарська відповідальність

Особливості господарсько-правової відповідальності як виду юридичної відповідальності. Господарське правопорушення як підстава для застосування господарсько-правової відповідальності. Відмежування господарсько-правової відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Застосування господарсько-правової відповідальності. Реалізація господарсько-правової відповідальності.

Відшкодування збитків у сфері господарювання.

Співвідношення понять "господарсько-правова відповідальність" та "господарсько-правові санкції". Спільні та відмінні риси неустойки (Цивільний кодекс України) та штрафних санкцій (Господарський кодекс України). Розмір та порядок застосування штрафних санкцій. Строк нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання. Оперативно-господарські санкції.

Особливості відповідальності за прострочення виконання грошових та не грошових зобов'язань. Адміністративно-господарські санкції та їх відмінність від адміністративної відповідальності.

4.9. Інститут банкрутства в системі господарювання

Інститут банкрутства в ринковій системі господарювання: поняття, призначення. Ознаки банкрутства. Учасники у справі про банкрутство. Арбітражний керуючий: роль у справі про банкрутство, особливості правового статусу.

Судові процедури, що застосовуються у справі про банкрутство: види, призначення, підстави та порядок застосування, зміст. Мораторій на задоволення вимог кредиторів: поняття та порядок застосування. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство. Мирова угода. Ліквідаційна процедура. Припинення провадження у справі про банкрутство. Співвідношення загального, спеціального та спрощеного порядків визнання боржника банкрутом. Особливості банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.

Відповідальність за порушення законодавства про банкрутство.

V. ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

5.1. Загальні положення господарського процесуального права

Форми і принципи господарського процесу. Законодавство, яке застосовується при вирішенні господарських спорів. Організаційні та процесуальні правовідносини. Господарські спори. Досудове врегулювання господарських спорів.

5.2. Суб'єкти господарських процесуальних правовідносин

Суб'єкти господарських процесуальних правовідносин та їх класифікація. Права та обов'язки суб'єктів господарських процесуальних правовідносин.

Суд як обов'язковий суб'єкт господарських процесуальних правовідносин. Процесуальне становище судді. Сторони та треті особи в господарському процесі. Представництво. Особливості участі у господарському процесі прокурора та судового експерта. Перекладач у господарському процесі. Участь у процесі посадових осіб та інших працівників підприємств, установ, організацій, державних та інших органів. Особливі випадки участі в господарському процесі фізичних осіб - не господарюючих суб'єктів.

Участь у справі кількох позивачів та відповідачів. Належна та неналежна сторони. Підстави, умови і порядок заміни неналежного відповідача залучення іншого відповідача. Процесуальне правонаступництво (поняття та підстави виникнення). Порядок вступу правонаступника у справу, його процесуальний статус.

5.3. Судові витрати. Процесуальні строки

Судові витрати та їх види. Ціна позову, порядок визначення ціни позову. Судовий збір: поняття, платники, об'єкти справляння та пільги щодо сплати. Розмір ставок та порядок сплати судового збору. Підстави та порядок повернення судового збору. Відстрочення та розстрочення сплати судового збору. Зменшення розміру судового збору. Звільнення від сплати судового збору. Визначення розміру сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, витрат, пов'язаних з оглядом та дослідженням речових доказів у місці їх знаходження, оплати послуг перекладача, адвоката та інших витрат, пов'язаних з розглядом справи. Розподіл і відшкодування господарських (судових) витрат.

Господарські процесуальні строки. Встановлення та обчислення процесуальних строків. Закінчення процесуальних строків, процесуальні наслідки пропуску процесуального строку. Зупинення процесуального строку. Відновлення та продовження процесуальних строків. Строк вирішення господарського спору.

5.4. Підвідомчість та підсудність справ господарським судам

Справи, підвідомчі господарським судам. Основні умови розмежування підвідомчості справ. Процесуальні наслідки з'ясування непідвідомчості справи господарському суду.

Підсудність справ господарським судам. Визначення підсудності справ за предметними і територіальними ознаками. Виключна підсудність справ. Процесуальні наслідки з'ясування непідсудності справи господарському суду. Обставини, що впливають на передачу позовних матеріалів або справи за підсудністю.

5.5. Доказування і докази в господарському процесі

Судове доказування. Докази у господарському процесі: поняття та види. Письмові докази. Речові докази. Призначення та проведення експертизи. Висновок експерта.

Предмет доказування. Визначення предмету доказування у конкретній справі. Електронні докази. Преюдиційність судових актів. Факти, що не підлягають доказуванню. Розподіл обов'язку по доказуванню. Порядок витребування доказів. Звільнення від доказування. Запобіжні заходи: підстави вжиття, види, припинення. Заява про вжиття запобіжних заходів, умови її подання та процесуальні наслідки.

Належність та допустимість доказів. Оцінка доказів.

5.6. Порухення справи та дії судді по підготовці справи до розгляду в господарському суді

Право на порушення господарської справи. Особи, які можуть звернутися з вимогою про порушення господарської справи. Позовна заява та її реквізити. Об'єднання позовних вимог. Документи, які додаються до позовної заяви.

Дії судді по підготовці справи до розгляду. Відзив на позовну заяву.

Зустрічний позов.

Підстави, порядок та процесуальні наслідки відмови у прийнятті позовної заяви. Підстави, порядок та процесуальні наслідки повернення позовної заяви.

Забезпечення позову: підстави, мета, способи, порядок. Скасування забезпечення позову. Процесуальні дії, пов'язані з підготовкою господарської справи до судового розгляду. Порушення господарської справи: порядок, правові наслідки.

5.7. Вирішення господарських спорів у суді першої інстанції

Склад господарського суду. Порядок ведення засідання. Відвід судді. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Відкладення розгляду справи, перерва в засіданні. Зупинення провадження у справі та його поновлення. Залишення позову без розгляду. Протокол судового засідання.

Закінчення розгляду справи без прийняття рішення суду: припинення провадження у справі, винесення інших ухвал та їх зміст. Окрема ухвала. Повідомлення суду. Набрання ухвалою суду законної сили.

Порядок прийняття рішення суду. Права господарського суду при прийнятті рішення. Зміст рішення. Вимоги, яким повинно відповідати рішення суду. Оголошення рішення та набрання ним законної сили. Постанова господарського суду. Додаткове рішення, ухвала.

Порядок надсилання рішень та ухвал. Роз'яснення і виправлення рішення, ухвали.

5.8. Виконання рішення, ухвали, постанови

Набрання законної сили рішенням, ухвалою, постановою господарського суду. Наказ господарського суду і пред'явлення його для виконання. Оформлення наказу господарського суду, виправлення помилки в ньому та визнання наказу таким, що не підлягає виконанню. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення наказу до виконання. Видача дубліката наказу.

Обов'язок виконати судові рішення. Відповідальність за невиконання судового рішення.

Відстрочка або розстрочка виконання, зміна способу та порядку виконання рішення, ухвали, постанови. Оскарження дій чи бездіяльності органів Державної виконавчої служби. Зупинення та поворот виконання судового рішення.

5.9. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих документів на їх примусове виконання

Суб'єкти та порядок оскарження рішення третейського суду. Форма і зміст заяв про скасування рішення третейського суду та про видачу виконавчого документа на його примусове виконання. Судовий розгляд справи про оскарження рішення третейського суду та підстави для його скасування. Видача виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду та підстави для відмови у його видачі. Ухвали суду, винесені у справі про оскарження рішення третейського суду та за результатами розгляду заяви видачу виконавчого документа на його примусове виконання.

5.10. Проведення у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання

Законодавство, яке застосовується при розгляді господарським судом спорів за участю іноземних суб'єктів господарювання. Підсудність судам справ за участю іноземних суб'єктів господарювання. Спори, пов'язані із застосуванням положень зобов'язального права. Спори, пов'язані із застосуванням законодавства щодо захисту права власності. Спори, пов'язані із застосуванням положень Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж". Надсилання рішень та ухвал у справах за участю іноземних суб'єктів господарювання. Вимоги Інструкції про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.

5.11. Перегляд судових рішень в господарських справах

Види перегляду судових рішень в господарських справах.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Поняття та значення нововиявлених обставин. Підстави перегляду рішення, ухвали за нововиявленими обставинами. Строки подання заяви. Порядок подання заяви. Перегляд рішення, ухвали за нововиявленими обставинами.

VI. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

6.1. Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950) як міжнародний багатосторонній договір держав-членів Ради Європи. Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов'язки держав, які випливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов'язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Гарантії незалежності відповідно до практики Європейського суду з прав людини. Об'єктивний та суб'єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії "розумного строку". Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов'язання держави організувати належне відправлення правосуддя. Приклади порушень "розумного строку". Справедливість провадження в цілому. "Явна помилка" національного суду у контексті пункту 1 ст. 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до "закону". Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантій. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Військовий стан.

6.2. Рішення Європейського суду з прав людини

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Поняття "жертви".

Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Специфічні правові зобов'язання для держави-відповідача. Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини". Обов'язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання.

Рішення Європейського суду з прав людини проти України.

6.3. Положення Конвенції в сфері цивільного права

Поняття "прав і обов'язків цивільного характеру" в сенсі Конвенції. Спір про "право".

Позитивне зобов'язання держави. Відносини, що складають приватне життя. "Сімейне життя" та його інтерпретація Європейським судом з прав людини. Втручання в приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8.

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача і розповсюдження інформації та ідей. Різниця між "інформацією" та "ідеями". Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-, відеозйомка. Обов'язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття "майно", "власність" в сенсі Конвенції. "Мирне володіння" своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність

втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

ЧАСТИНА 2. КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ АНОНІМНОГО ПИСЬМОВОГО ТЕСТУВАННЯ

Для формування конкретного тесту для тестування із тестової бази за принципом випадковості відбирається 30 тестових запитань. Конкретний тест, сформований із тестової бази, містить таку кількість тестових запитань:

1. Конституційне право - 3 запитання;
2. Цивільне право - 3 запитання;
3. Господарське право - 7 запитань;
4. Господарський процес - 7 запитань;
5. Антикорупційне законодавство - 3 запитання;
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та рішення Європейського суду з прав людини - 7 запитань.

ЧАСТИНА 3. ХАРАКТЕРИСТИКИ, ВИД І КІЛЬКІСТЬ МОДЕЛЬНИХ СУДОВИХ СПРАВ, ЯКІ ВИРІШУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Практичне завдання викладається українською мовою і містить набір вихідних даних у формі модельної судової справи з господарської спеціалізації.

До складу матеріалів модельної судової справи входять відібрані матеріали реальної господарської судової справи.

Для формування конкретного практичного завдання з бази практичних завдань за принципом випадковості відбирається одна справа відповідно до спеціалізації судді (якщо така запроваджена).

ЧАСТИНА 4. ВІДСОТКОВИЙ ПОКАЗНИК РОЗПОДІЛУ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ У ІСПИТІ

Максимальний бал за іспит, який може набрати суддя, становить 30 балів.

Максимальний бал за тест становить 15 балів.

Максимальний бал за виконання практичного завдання становить 15 балів.

Відсотковий показник розподілу тестових запитань та практичних завдань у іспиті в обрахунку на вплив на результати такого іспиту становить 50 % (тестові запитання) та 50 % (практичне завдання).

ПРОГРАМА
іспиту для проведення повторного кваліфікаційного оцінювання суддів
окружних адміністративних судів

ЧАСТИНА 1. ПРЕДМЕТИ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ

I. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

1.1. Конституційний лад України

Поняття конституційного ладу. Система основних засад конституційного ладу України. Верховенство права і розподіл влади як конституційні принципи. Державна влада і самоврядування народу. Суверенна держава. Правова держава. Демократична держава (пряма та представницька демократія). Соціальна держава. Конституційне закріплення основ громадянського суспільства в Україні. Захист конституційного ладу. Рада національної безпеки і оборони України. Конституційно-правова відповідальність.

1.2. Конституція України - Основний Закон держави

Поняття, функції та властивості Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Загальна характеристика Конституції України та Конституції Автономної Республіки Крим. Правова охорона Конституції України.

1.3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Поняття, структура конституційно-правового статусу людини і громадянина. Система конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Особисті, політичні, соціальні, економічні і культурні права та свободи. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. Механізм реалізації, гарантії та захист (охорона) прав і свобод людини і громадянина в Україні. Обмеження конституційних прав та свобод людини і громадянина в Україні. Поняття та принципи громадянства України. Порядок набуття та припинення громадянства України. Конституційно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів.

1.4. Основи безпосередньої демократії (прямого народовладдя)

Поняття та суть безпосередньої демократії, її форми. Виборче право і виборча система України. Вибори народних депутатів України. Вибори Президента України. Місцеві вибори. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності в ході виборчого процесу і результатів виборів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського та місцевих референдумів. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

1.5. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади

Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України. Функції парламенту України. Статус та повноваження народного депутата України. Гарантії депутатської діяльності. Організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України. Конституційні основи законодавчого процесу та інших парламентських процедур.

Статус Глави держави. Функції та повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Припинення повноважень Президента України. Консультативні, дорадчі та інші органи і служби при Президентові України.

Поняття та функції виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

1.6. Конституційні засади правосуддя в Україні.

Юрисдикція судів. Участь народу у здійсненні правосуддя. Конституційні принципи правосуддя. Система судів загальної юрисдикції в Україні. Статус суддів за Конституцією України. Призначення на посаду професійного судді. Присяга судді. Основні засади судочинства.

Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII.

1.7. Конституційна юстиція в Україні

Судова влада та судовий конституційний контроль в Україні. Конституційний Суд України - єдиний орган конституційної юрисдикції. Порядок формування і діяльність Конституційного Суду України. Компетенція (юрисдикція) Конституційного Суду України. Акти Конституційного Суду України та загальна обов'язковість їх виконання на території України.

1.8. Місцеве самоврядування в Україні

Поняття і система місцевого самоврядування України та її принципи. Організаційно-правова, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування. Територіальна громада - первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування (порядок утворення, структура, компетенція, форми діяльності). Депутат місцевої ради. Сільський, селищний та міський голова. Конституційні гарантії місцевого самоврядування. Форми безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення.

II. АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Законодавство у сфері запобігання корупції. Суб'єкти, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Національне агентство з питань запобігання корупції. Інші спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції.

Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. Обмеження спільної роботи близьких осіб

Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інформація, що зазначається в декларації. Контроль та перевірка декларацій.

Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації.

III. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

3.1. Загальні положення адміністративного права

Застосування імперативного методу правового регулювання адміністративних правовідносин. Публічна адміністрація (управління) як об'єкт адміністративно - правового регулювання. Адміністративно-правові відносини: публічно-правова природа, види та принципи. Особливості (характерні риси) адміністративно-правових відносин.

Поняття, особливості та структура адміністративно-правових норм. Реалізація норм адміністративного права. Види реалізації норм адміністративного права. Вимоги до застосування норм адміністративного права. Адміністративне законодавство.

3.2. Суб'єкти адміністративного права

Суб'єкти адміністративного права. Адміністративна правосуб'єктність. Підстави виникнення відносин між адміністративними органами і приватними особами.

Права приватних осіб у сфері публічної адміністрації. Звернення громадян. Доступ до публічної інформації. Право на участь у управлінні.

Адміністративно-правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Місце органів виконавчої влади у системі публічної адміністрації. Система органів виконавчої влади. Класифікація органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (служби, агентства, інспекції, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом). Місцеві державні адміністрації.

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права. Представницькі і виконавчі органи місцевого самоврядування.

Недержавні органи та організації як суб'єкти адміністративного права.

Види громадських об'єднань та особливості їх адміністративно-правового статусу.

Основні риси адміністративно-правового статусу підприємств, установ, організацій.

3.3. Державна служба та інші види публічної служби

Публічна служба за Кодексом адміністративного судочинства України. Державна служба і державний службовець. Посада і посадова особа. Адміністративно-правовий статус державних службовців. Порядок проходження державної служби (прийняття на державну службу, обмеження, пов'язані з проходженням державної служби, просування по службі державних службовців (зайняття більш високої посади на конкурсній основі), стимулювання праці державних службовців, відсторонення державних службовців від виконання повноважень за посадою, вирішення інших питань, пов'язаних із службою). Підстави припинення державної служби. Особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців. Управління державною службою.

Дипломатична служба як вид державної служби України.

Служба в органах місцевого самоврядування.

3.4. Види діяльності публічної адміністрації. Адміністративні акти. Адміністративні договори

Види діяльності публічної адміністрації. Види взаємозв'язків у системі органів публічної адміністрації: підвідомчість, підпорядкованість (підлеглість), підконтрольність, відповідальність. Поняття адміністративного акта. Прийняття підзаконних нормативних актів. Регуляторна діяльність. Адміністративні договори: поняття, ознаки та види. Укладення адміністративних договорів. Індивідуальні адміністративні акти. Здійснення організаційних дій. Виконання матеріально-технічних операцій.

Критерії оцінювання рішень, дій та бездіяльності суб'єктів владних повноважень (відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України).

Акти публічної адміністрації. Нормативні акти та їх ознаки. Інші акти публічної адміністрації та їх ознаки. Дія актів у часі та просторі. Підстави припинення дії актів публічної адміністрації. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади. Акти органів місцевого самоврядування. Державна реєстрація нормативно-правових актів. Порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності.

Адміністративні послуги. Правові засади надання адміністративних послуг. Порядок, строки і плата за надання адміністративних послуг. Центр надання адміністративних послуг. Реєстр адміністративних послуг і порядок його ведення. Єдиний державний портал адміністративних послуг та порядок його ведення. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Інспекційна діяльність публічної адміністрації. Контроль і нагляд за публічною адміністрацією.

3.5. Адміністративна процедура

Поняття та зміст адміністративної процедури. Принципи адміністративної процедури. Учасники адміністративної процедури, їх статус. Стадії адміністративної процедури. Види адміністративних проваджень. Провадження щодо надання адміністративних послуг. Процедури щодо розпорядження публічним майном. Контрольні (інспекційні) провадження. Адміністративно-деліктні провадження. Адміністративне оскарження.

3.6. Податкове право

Податкове законодавство України, його основні засади.

Поняття податку та збору, їх елементи. Види податків і зборів. Порядок встановлення, введення та скасування податків. Особливості встановлення місцевих податків.

Податкові правовідносини: поняття, зміст та особливості. Суб'єкти податкових правовідносин.

Податкова правосуб'єктність, її елементи. Платники податку: поняття, ознаки та види. Права та обов'язки платника податків. Правовий статус податкового агента. Інститут податкового представництва.

Функції і правовий статус контролюючих органів.

Поняття і зміст податкового обов'язку платника податку. Виникнення, зміна та припинення податкового обов'язку. Виконання податкового обов'язку.

Поняття податкової пільги. Види пільг. Контроль за застосуванням пільгового оподаткування та облік пільг. Усунення подвійного оподаткування.

Податковий контроль за трансфертним ціноутворенням.

Порядок адміністрування податків, зборів, платежів. Податкова звітність. Податкові консультації. Визначення суми податкових та/або грошових зобов'язань платника податків, порядок їх сплати і оскарження рішень контролюючих органів. Податковий контроль. Облік платників податків. Податкові перевірки: види, порядок і строки їх проведення, оформлення результатів перевірок. Погашення податкового боргу платників податків. Застосування міжнародних договорів та погашення податкового боргу за запитами компетентних органів іноземних держав. Відповідальність за порушення податкового законодавства: поняття, види, умови притягнення до відповідальності. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи). Пеня.

Правове регулювання окремих видів податків. Особливості правового регулювання спеціальних податкових режимів. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.

3.7. Виборче право. Виборчий процес. Референдне право

Поняття та принципи виборчого права.

Поняття і види виборчих систем.

Поняття, соціальні функції та види виборів.

Вибори народних депутатів України. Основні засади, принципи проведення і види виборів депутатів. Порядок та строк призначення виборів депутатів. Етапи виборчого процесу по виборах депутатів. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів депутатів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів.

Вибори Президента України. Основні засади, принципи проведення і види виборів Президента України. Порядок та строк призначення виборів Президента України. Етапи виборчого процесу по виборах Президента України. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів Президента України. Відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України.

Місцеві вибори. Основні засади, принципи проведення і види місцевих виборів. Порядок та строк призначення місцевих виборів. Етапи виборчого процесу по місцевих виборах. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються місцевих виборів. Відповідальність за порушення законодавства про місцеві вибори.

Поняття та види референдумів. Принципи проведення референдумів. Порядок призначення всеукраїнського референдуму. Організація та проведення всеукраїнського референдуму. Правові наслідки всеукраїнського референдуму. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу референдуму. Відповідальність за порушення законодавства про референдум.

3.8. Право соціального забезпечення

Поняття соціального забезпечення, його основні ознаки. Основні функції соціального забезпечення. Право громадян України на соціальний захист, його зміст. Види соціального забезпечення.

Поняття, основні ознаки та система правовідносин у сфері соціального забезпечення. Умови виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення. Особливості юридичних фактів в праві соціального забезпечення та їх види. Система соціальних ризиків. Суб'єкти правовідносин із соціального забезпечення. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державне соціальне забезпечення за рахунок бюджетних коштів. Недержавне соціальне забезпечення.

Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Структура системи пенсійного забезпечення в Україні. Поняття та класифікація пенсій за чинним законодавством України. Страховий стаж як загальна умова для призначення страхових пенсій. Загальнообов'язкове державне

пенсійне страхування в Україні. Правові засади функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Порядок призначення та виплати пенсій. Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян.

Поняття, умови призначення та розмір страхових соціальних допомог. Допомоги по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Виплати по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Допомоги та виплати по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню на випадок безробіття.

Система державних соціальних допомог: поняття і ознаки. Державні допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державні соціальні допомоги у зв'язку з малозабезпеченістю. Умови призначення інших видів державних соціальних допомог. Поняття та порядок встановлення субсидій, компенсацій, соціальних пільг. Право громадян на охорону здоров'я. Види медичної допомоги та гарантії її надання громадянам.

Правове регулювання соціальних послуг. Поняття, ознаки та види соціальних послуг за законодавством України. Порядок надання соціальних послуг. Матеріальна допомога та соціальне обслуговування як форми надання соціальних послуг.

Додаткові заходи соціального захисту окремих категорій громадян (ветеранів війни, дітей війни, осіб, які постраждали від нацистських переслідувань, ветеранів праці, інших громадян похилого віку, інвалідів, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, хворих осіб та інших громадян, виконання професійних обов'язків якими пов'язане з ризиком для здоров'я).

IV. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

4.1. Загальні положення

Поняття адміністративного судочинства. Адміністративні суди у розумінні Кодексу адміністративного судочинства України.

Принципи адміністративного судочинства, особливості їх застосування та наслідки їх порушення.

Правила застосування законодавства. Аналогія закону та аналогія права.

Обов'язковість судових рішень. Відповідальність за невиконання судових рішень.

Застосування мов в адміністративному судочинстві.

Правова допомога в адміністративних справах.

4.2. Адміністративна юрисдикція та підсудність адміністративних справ

Предмет адміністративної юрисдикції та його співвідношення з предметами конституційної, кримінальної, цивільної та господарської юрисдикції. Визначення правової природи правовідносин для вирішення питання юрисдикції адміністративних судів.

Підсудність адміністративних справ та її різновиди. Предметна підсудність адміністративних справ. Територіальна підсудність адміністративних справ. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Підсудність кількох пов'язаних між собою вимог. Наслідки недодержання правил підсудності, передача адміністративної справи з одного адміністративного суду до іншого.

4.3. Організація адміністративного судочинства

Формування системи спеціалізованих адміністративних судів. Організація діяльності адміністративних судів.

Докази і доказування в адміністративному судочинстві.

Поняття, способи та порядок забезпечення доказів.

Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників як засіб доказування. Показання свідків. Письмові та речові докази. Поняття та види судових експертиз, особливості їх призначення і оформлення їх результатів.

Строки в адміністративному судочинстві.

Судові виклики і повідомлення.

Фіксування адміністративного процесу.

Заходи процесуального примусу.

4.4. Склад суду, відводи. Учасники адміністративного процесу

Одноособовий розгляд справ. Розгляд адміністративної справи у складі колегії суддів. Незмінність складу суду. Підстави для відводу судді. Самовідвід.

Адміністративна процесуальна правосуб'єктність.

Класифікація учасників адміністративного процесу. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі.

Позивач та відповідач як сторони в адміністративному процесі. Випадки, в яких громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, їх об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами в адміністративній справі. Права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі. Права та обов'язки сторін. Заміна неналежної сторони. Треті особи, їх права та обов'язки. Процесуальне правонаступництво. Представництво в адміністративному процесі. Органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Процесуальний статус інших учасників процесу: секретаря судового засідання, судового розпорядника, свідка, експерта, спеціаліста, перекладача.

4.5. Провадження в суді першої інстанції

Форма і зміст адміністративного позову. Відкриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.

Підготовка справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Відмова від адміністративного позову та визнання адміністративного позову під час підготовчого провадження. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Судові доручення. Об'єднання і роз'єднання позовів. Забезпечення адміністративного позову. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Відкриття судового засідання. Початок судового розгляду справи по суті. Відмова від адміністративного позову, визнання адміністративного позову, примирення сторін під час судового розгляду справи. Зміна позовних вимог під час судового розгляду справи. Дослідження доказів. Відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді. Закінчення з'ясування обставин у справі та перевірки їх доказами. Судові дебати. Порядок ухвалення судом рішення.

Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

4.6. Судові рішення

Поняття та види судових рішень в адміністративному процесі. Вимоги, яким має відповідати судове рішення. Порядок ухвалення та оформлення судових рішень в адміністративних справах. Питання, які вирішує суд при прийнятті постанови. Повноваження суду при вирішенні справи. Структура і зміст постанови, ухвали суду. Окремі ухвали суду. Проголошення судового рішення, видача або направлення судового рішення особам, які беруть участь у справі, та особам, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права, свободи, інтереси чи обов'язки. Додаткове судове рішення. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення судового рішення.

4.7. Особливості вирішення деяких категорій адміністративних справ

Особливості розгляду спорів щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.

Особливості розгляду спорів, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму.

Особливості розгляду спорів з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби.

Особливості розгляду спорів за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання.

Особливості розгляду спорів за зверненням органів доходів і зборів.

Особливості розгляду спорів у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них.

Особливості провадження у справах щодо гарантованого забезпечення потреб оборони.

Особливості розгляду спорів щодо підтвердження обґрунтованості вжиття суб'єктами владних повноважень заходів реагування під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

4.8. Скорочене провадження

Адміністративні справи, розгляд яких проводиться у скороченому провадженні. Відкриття скороченого провадження. Порядок надання відповідачем заперечення проти позову або заяви про визнання позову. Розгляд судових справ у порядку скороченого провадження. Строки розгляду справ.

Постанова суду, прийнята у справі, розгляд якої проводився у скороченому провадженні. Оскарження в апеляційному порядку постанови за результатами скороченого провадження.

4.9. Виконання судового рішення

Набрання рішенням законної сили та його наслідки. Постанови суду, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Роль суду в процесі виконання судового рішення. Звернення судових рішень в адміністративних справах до примусового виконання. Оформлення виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. Видача дублікату виконавчого листа. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання. Примирення сторін у процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень. Наслідки невиконання судових рішень.

4.10. Перегляд судових рішень в адміністративних справах

Види перегляду судових рішень в адміністративних справах.

Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Повноваження суду за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.

V. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

5.1. Речові права

Загальні положення про речові права. Ознаки речових прав. Види речових прав.

Поняття права власності: суб'єктивний та об'єктивний критерії. Власність і право власності: співвідношення. Зміст права власності. Форми і види права власності за законодавством України. Підстави набуття та припинення права власності. Юридичні гарантії здійснення права власності. Реєстрація речових прав: порядок та правове значення.

Право власності Українського народу. Право державної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право комунальної власності: поняття, ознаки, суб'єкти, об'єкти і особливості здійснення. Право власності на землю (земельну ділянку). Самочинне будівництво. Право власності на житло.

Поняття та види обмежених речових прав. Загальна характеристика володіння чужим майном. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути. Припинення сервітутів. Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

5.2. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Первісні та похідні суб'єкти права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності.

Поняття авторського права. Поняття та ознаки твору. Види об'єктів, що охороняються авторським правом. Первісні та похідні суб'єкти авторського права. Підстави виникнення авторського права. Процедура державної реєстрації виключних прав на твір.

Право промислової власності. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Поняття та умови охороноздатності винаходів, корисних моделей та промислових зразків. Суб'єкти прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Формальна та кваліфікована експертиза заявки.

Патент як форма правової охорони об'єктів права промислової власності: умови та порядок видання. Підстави припинення чинності патенту та визнання його недійсним.

Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин

Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

Поняття та види засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Поняття та види торговельних марок. Позначення, що не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав інтелектуальної власності на торговельні марки. Підстави визнання свідоцтва недійсним та дострокове припинення його чинності. Поняття географічного зазначення та зазначення походження товару. Види зазначень походження товару. Процедура реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару. Підстави припинення правової охорони зазначення походження товару.

5.3. Земельне право

Поняття та види прав на землю в Україні. Підстави та порядок набуття і реалізації прав на землю в Україні. Підстави припинення прав на землю в Україні. Юридичні гарантії здійснення прав на землю в Україні.

Право власності на землю в Україні. Земля як об'єкт права власності. Форми права власності на землю в Україні. Суб'єкти права власності на землю. Зміст права власності на землю. Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки. Особливості підстав набуття права власності на землю. Приватизація громадянами України земельних ділянок у власність із земель запасу ("повна процедура"). Приватизація земельних ділянок, наданих раніше у користування громадянам ("спрощена процедура"). Приватизація земельних ділянок юридичними особами. Приватизація земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості набуття за цивільно-правовими угодами права власності на земельні ділянки державної та комунальної власності. Набуття права власності на земельні ділянки в процесі паювання. Припинення права приватної власності на земельні ділянки. Особливості викупу земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб.

Права на користування землею. Особливості підстав виникнення і припинення права на користування землею. Право на загальне користування землею. Право на оренду землі. Право на постійне користування землею. Право на земельні сервітути. Право на користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Право на користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Право на іпотеку землі. Право на земельну частку (пай).

Поняття та види обов'язків власників земельних ділянок та землекористувачів.

Регулювання земельних правовідносин органами державної влади та місцевого самоврядування в Україні. Система центральних і місцевих органів державної влади у сфері регулювання земельних відносин. Особливості самоврядного регулювання земельних відносин в Україні.

Поняття, класифікація функцій органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері земельних відносин. Планування територій та землеустрій. Моніторинг земель. Роздержавлення і приватизація земель. Нормування і стандартизація. Межування земель. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Контроль за використанням та охороною земель. Розгляд земельних спорів.

Правова охорона земель в Україні.

Правове регулювання плати за землю. Поняття, форми, та види плати за землю в Україні. Нормативна і експертна грошова оцінка земельних ділянок. Орендна плата за землю: поняття, види, форми, підстави і порядок справляння.

Поняття земельного правопорушення. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення та механізм її реалізації.

Правовий режим окремих категорій земель за цільовим призначенням.

5.4. Житлове право

Суб'єкти житлових правовідносин: поняття, види, правовий статус. Житло як об'єкт правовідносин. Поняття житлового приміщення. Ознаки житла. Призначення житлового приміщення, наслідки використання житлового приміщення не за цільовим призначенням. Вимоги, які пред'являються до житлового приміщення. Співвідношення поняття “житло” із суміжними категоріями. Співвідношення понять “місце проживання” та “житло”. Поняття реєстрації. Поняття житлового фонду. Житловий фонд України. Структура та види житлових фондів.

Конституційне право громадян України на житло. Поняття реалізації громадянами права на житло. Способи реалізації права на житло: на підставі речових прав, на підставі договору найму (оренди). Право громадян на отримання житла у будинках державного та комунального житлового фонду. Підстави та порядок постановки на чергу. Черговість надання житла. Розподіл та надання жилих приміщень. Норма жилої площі та її правове значення. Розмір жилого приміщення, що надається громадянину. Право на додаткову жилу площу. Особливості житлового кредитування.

Поняття користування жилими приміщеннями. Підстави користування жилими приміщеннями. Користування жилими приміщеннями на підставі права власності та сервітутів. Користування жилими приміщеннями на підставі договору найму (оренди). Поняття договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Передумови укладення договору найму житлового приміщення в будинках державного та комунального житлового фонду. Ордер на жиле приміщення. Підстави і порядок визнання ордеру недійсним. Предмет договору. Права і обов'язки власників та наймачів житла, членів сім'ї наймача. Правовий статус тимчасових мешканців. Збереження права на жиле приміщення державного та комунального житлового фонду за громадянами в разі їх тимчасової відсутності. Бронювання жилого приміщення. Поняття, порядок укладення та зміст договору соціального найму. Нормативне регулювання обміну жилих приміщень. Умови, за яких обмін жилими приміщеннями не дозволяється.

Правове регулювання користування службовими приміщеннями та гуртожитками. Поняття службових жилих приміщень та гуртожитків. Надання службових жилих приміщень і гуртожитків. Користування службовими жилими приміщеннями. Призначення службових жилих приміщень. Нормативне регулювання порядку надання службових жилих приміщень і користування ними. Перелік категорій працівників, яким надаються службові жилі приміщення. Правові підстави виселення із службових квартир. Користування гуртожитками. Нормативне регулювання порядку надання гуртожитків і користування ними. Правові підстави виселення з гуртожитків.

Відповідальність за порушення житлового законодавства та її види. Відшкодування збитків при заподіянні шкоди житлу. Виселення із житлових приміщень як особливий вид відповідальності за порушення житлового права. Припинення договору найму житла в державному та комунальному житлових фондах. Припинення договору найму житла в соціальному житловому фонді. Припинення договору найму (оренди) житла в приватному житловому фонді.

Юридичні гарантії права громадян на житло. Види та зміст гарантій права на житло.

Захист права на житло. Поняття захисту житлових прав. Способи та форми захисту житлових прав. Захист права на житло у судовому порядку. Категорії житлових спорів, що розглядаються судом. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

VI. ТРУДОВЕ ПРАВО

Сфера дії трудового законодавства.

Поняття та види зайнятості населення. Державні гарантії права на зайнятість в Україні. Поняття працевлаштування. Органи працевлаштування. Правовий статус Державної служби зайнятості України. Організаційно-правові форми працевлаштування громадян. Особливості працевлаштування іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні. Особливості працевлаштування окремих категорій громадян (неповнолітніх, молоді, жінок, осіб зі зниженою працездатністю). Поняття безробітного та його правовий статус. Порядок реєстрації громадян як безробітних.

Поняття та правове регулювання соціального партнерства. Поняття, сфера дії та види колективних угод. Поняття, сторони та юридичне значення колективного договору. Зміст колективних договорів і угод. Порядок ведення переговорів і укладення колективного договору. Порядок реєстрації колективного договору, колективних угод.

Поняття охорони праці за трудовим правом. Гарантії прав громадян на охорону праці. Організація охорони праці на підприємстві, в установі, організації. Правове регулювання

загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Порядок розслідування, реєстрація та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Охорона праці деяких категорій громадян: жінок, неповнолітніх, осіб зі зниженою працездатністю. Відповідальність посадових осіб за порушення законодавства про охорону праці.

Контроль і нагляд за додержанням законодавства про працю: поняття та основні види.

VII. КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

7.1. Загальна характеристика

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Рим, 1950) як міжнародний багатосторонній договір держав-членів Ради Європи. Сфера дії Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Додаткові протоколи до Конвенції, їх зміст та наслідки прийняття. Обов'язки держав, які впливають з Конвенції. Позитивні та негативні зобов'язання держави-сторони Конвенції.

Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6). Доступ до суду. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Гарантії незалежності відповідно до практики Європейського суду з прав людини. Об'єктивний та суб'єктивний критерії безсторонності. Справедливий розгляд справи. Змагальність сторін у процесі. Вмотивованість рішень національного суду. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії "розумного строку". Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов'язання держави організувати належне відправлення правосуддя. Приклади порушень "розумного строку". Справедливість провадження в цілому. "Явна помилка" національного суду у контексті пункту 1 ст. 6 Конвенції. Сумісність з практикою Європейського суду з прав людини способу тлумачення та застосування національного законодавства.

Виправданість втручання у права, гарантовані статтями 8-11 Конвенції. Вимоги до "закона". Якість закону. Чіткість та передбачуваність законодавства. Відсутність в законодавстві необхідних гарантій від свавілля як незаконність втручання. Легітимна мета. Необхідність в демократичному суспільстві. Дотримання принципу пропорційності.

Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право.

Заборона дискримінації (стаття 14). Загальні принципи застосування статті 14, сфера її дії. Автономність гарантії. Дискримінаційне поводження, його види. Протокол № 12 до Конвенції, його положення та сфера дії.

Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації (стаття 15). Надзвичайні ситуації. Військовий стан.

7.2. Рішення Європейського суду з прав людини

Юрисдикція та завдання Європейського суду з прав людини. Статті 19 та 32 Конвенції.

Суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. Умови прийнятності заяви. Неприйнятність заяви. Статті 33-35 Конвенції. Поняття "жертви".

Види рішень Європейського суду з прав людини. Юридичні наслідки винесеного Європейським судом рішення. Виконання рішення. Специфічні правові зобов'язання для держави-відповідача. Закон України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини". Обов'язкова сила рішень Європейського суду з прав людини та їх виконання.

Рішення Європейського суду з прав людини проти України.

7.3. Положення Конвенції у сфері адміністративного права

Поняття "прав і обов'язків цивільного характеру" в сенсі Конвенції. Спир про "право". Застосування пункту 1 статті 6 до спорів державних службовців.

Важливість дотримання державними органами власних процедур. Покладання на державу ризику помилки державного органу.

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Суть "поваги" до приватного та сімейного життя. Права, які охоплюються сферою дії статті 8

Конвенції. “Екологічні справи”. Втручання в приватне і сімейне життя. Позитивні зобов’язання держави. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8 Конвенції.

Свобода зібрань та об’єднання (стаття 11). Права, що охоплюються статтею 11. Свобода об’єднання. Свобода створювати і вступати до професійних спілок. Громадські об’єднання та організації. Політичні партії. Реєстрація, внесення змін до статутних документів, функціонування та припинення діяльності громадських об’єднань, політичних партій і професійних спілок. Мирні зібрання. Свобода мирних зборів. Проведення страйків, мітингів, демонстрацій. Виправданість втручання в права, гарантовані статтею 11. Структура статті 11. Вимоги пункту 2 статті 11.

Право на вільне володіння майном (стаття 1 Протоколу № 1). Сфера дії статті 1 Першого протоколу. Зміст поняття “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Втручання у право власності. Законність втручання. Дотримання “справедливого балансу” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Пропорційність втручання. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності.

Свобода пересування (протокол № 4). Вибір місця проживання. Реєстрація проживання, пересування. Свобода пересування. Право залишати країну.

Право на ефективний засіб правового захисту (статті 13). Право на оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб суб’єктів владних повноважень. Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відновлення порушених прав. Право на відшкодування за порушене право.

Право на вільні вибори до законодавчого органу (стаття 3 протоколу №1). Поняття “законодавчого органу”. Загальні принципи ст. 3 Першого протоколу (вільні вибори, з розумною періодичністю, шляхом таємного голосування, вільне вираження думки народу під час виборів). Право обирати та бути обраним. Право висувати свою кандидатуру та вимоги до кандидата. Обмеження (позбавлення) виборчих прав.

ЧАСТИНА 2. КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ АНОНІМНОГО ПИСЬМОВОГО ТЕСТУВАННЯ

Для формування конкретного тесту для тестування із тестової бази за принципом випадковості відбирається 30 тестових запитань. Конкретний тест, сформований із тестової бази, містить таку кількість тестових запитань:

1. Конституційне право - 2 запитання;
2. Адміністративне право - 8 запитань;
3. Адміністративне судочинство - 8 запитань;
4. Цивільне право - 2 запитання;
5. Трудове право - 1 запитання;
6. Антикорупційне законодавство - 2 запитання;
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та рішення Європейського суду з прав людини - 7 запитань.

ЧАСТИНА 3. ХАРАКТЕРИСТИКИ, ВИД І КІЛЬКІСТЬ МОДЕЛЬНИХ СУДОВИХ СПРАВ, ЯКІ ВИРІШУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАВДАННЯ

Практичне завдання викладається українською мовою і містить набір вихідних даних у формі модельної судової справи з адміністративної спеціалізації.

До складу матеріалів модельної судової справи входять відібрані матеріали реальної адміністративної судової справи.

Для формування конкретного практичного завдання з бази практичних завдань за принципом випадковості відбирається одна справа відповідно до спеціалізації судді (якщо така запроваджена).

ЧАСТИНА 4. ВІДСОТКОВИЙ ПОКАЗНИК РОЗПОДІЛУ ТЕСТОВИХ ЗАПИТАНЬ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ У ІСПИТІ

Максимальний бал за іспит, який може набрати суддя, становить 30 балів.

Максимальний бал за тест становить 15 балів.

Максимальний бал за виконання практичного завдання становить 15 балів.

Відсотковий показник розподілу тестових запитань та практичних завдань у іспиті в обрахунку на вплив на результати такого іспиту становить 50 % (тестові запитання) та 50 % (практичне завдання).